

A.P. nin içyüzü

2003

SA

7062

A. P. 'nin
IÇYÜZÜ

TÜRK MİLLETİNİN
SAĞDUYUSUNA GÜVENİYORUZ

A. P. nin

ICYUZO

UNIVERSITÄT SACHSEN-ANHALT
BIBLIOTHEK

A. P. 'nin
İ Ç Y Ü Z Ü

YAZAN :

Fikret Şahoğlu

Özgeçmiş ve Eserleri

A. P. min

ÜSÜYÜ

035A 7062

Dizgi ve Baskı : Ersa Kollektif Şirketi Matbaası, 1965

Ö N S Ö Z

Adalet Partisinin içyüzünü iyice anlayabilmek için eski D.P. nin macerasına eğilmek zorundayız.

D. P. anlaşılmadıkça A. P. hiç anlaşılmaz Çünkü, siyasi kadroları aynı, görüşleri aynı, zihniyetleri aynı, metodları aynıdır.

Bu benzerlik tehlikeli ve ürkütücü bir benzerliktir. Bugünün A. P. yöneticileri bu benzerlikleri törpüleyip yontacakları yerde, yığınlara ulaştırmak iddiasındadırlar Unutulmasına çalışılan demirkırat deyimi bugün dillerde dolaşmakta, kırat, bayrak olup duvarlara asılmaktadır.

Halk yığınları 1946 dan daha şiddetle tahrik edilmekte, frensiz heyecanlar başıboş dolaşmaktadır.

Ne istemektedir Adalet Partisi?

Elbette iktidarı.. Bu istedikleri iktidar her türlü kontrol organlarının dışına taşan koalisyonuz bir iktidardır; tek başına bir iktidardır. Bir 1950 iktidardır.

Bu heveslerin ne derece tehlikeli, ne derece maceracı bir karakterde olduğunu söylemek bile yersiz.

Demokrat Parti de beş yıl önce aynı tehlikeli gidişe heves etmiş, sonunda, tarihi determinizm'in akışı önünde kaybolup gitmişti.

A. P. de tutumunu değiştirmedeği takdirde aynı âkıbete uğrayacaktır.

Artık bu milletin ne yeni bir D. P. ye tahammülü vardır, ne de yeni bir Adnan Menderes'e...

Türkiyede herşey değişmiştir bugün. 1946 da değil 1965 de yaşıyoruz.

Bu tarih farklarını değerlendirmek A. P. nin kaderini ellerinde tutanlara düşer.

Bugünün Türkiyesi duygu sömürücülerinin Türkiyesi değil, Çağdaş medeniyet prensiplerinin memlekette yerleşmesi uğrunda göz nuru dökenlerin, emek harcayanların Türkiyesidir.

A. P. daldığı eski model uykulardan tez zamanda uyanmalıdır.

Uyanmazsa uyandırılacaktır. Hem de çok iyi öğrendikleri usullerle.

F. Ş.

B A Ş L A N G I Ç

Ne kadar inkâr edilmek istenirse istensin şu bir gerçektir ki, iktisâden az gelişmiş ülkeler, demokrasiye geçiş mücadelelerini şahıslara dayanarak yaparlar.

Bu, sosyal bir realitedir. Aynı zamanda da bir mecburiyet. Yeter ki, bu mücadelelerin dayanak noktası olan kişiler, memleket gerçeklerine yabancı olmasınlar; kamu menfaatlerinden önce kendi çıkarlarını düşünmesinler; devlet idaresini çiftlik idaresi ile karıştırmassınlar; ahlâk ve fazileti dört yılın bir gününde karnaval maskesi gibi suratlarına geçirmesinler; vatani dış pazarlarda satılığa çıkarıp aldıkları komisyonları aç ve yoksul halkın gözleri önünde midelerine indirmesinler.

İktisâden az gelişmiş ülkelerde, demokrasi mücadelesinin bir süre şahıslara dayanması normaldir. Fakat o şahısların, girilen mücadelenin değerini anlamamaları, kendilerini bir tarihi akışın figüranları değil de baş aktörü sanmaları, ve bu gelip geçici safhaları bir temel çivisi ile olduğu yere raptetmeye çalışmaları anormaldir.

Demokrasi mücadelesine bu düşünceler girdiği an, herşey birdenbire değişir; deforme olur, soysuzlaşır. Artık gidilen yol demokratik düzene değil, totaliter düzene, terör'e ve baskıya çıkar. Halk yığınları adaletle değil korkuyla yönetilir. Demokrasiye benzeyen şekiller içinde demokrasiye hiç benzemeyen oyunlar oynanır. Yönetici kadronun kirli çıkarları, halkın çıkarları imiş gibi gösterilir. Devletin bütün kuvvetleri, bu kirli çıkarların

korunması için seferber edilir. Devlet kanalıyla zenginleştirilen, şişirilen, şımartılan bir zümre, yönetici kadrosu ile elbirliği ederek, bütün ekonomik ve sosyal gerçekleri halktan saklar, bu menfaatlerin kaynağını belli etmeye çalışırlar.

Bu düzende, hiçbir rasyonel temele dayanmayan iktisadî çarpınışlar ve bu çarpınışların kısa süreler içinde meydana getirdiği yalancı piyasa hareketleri, halkı avlamak için bir yem olarak kullanılır.

Bu oyunların anlaşılacağı, gerçek ekonomi kanunlarının kendilerini hissettireceği günler yaklaştıkça, bu sürdürülen yalancı demokrasinin kabiliyetsiz oyuncularını da yüzlerindeki maskeleri atarak gerçek suratlarını göstermeye başlarlar.

Causalité adı verilen şöyle bir prensip vardır : «Aynı şartlar altında aynı sebepler, aynı sonuçları doğurur».

Türkiyede de on yıl içinde (1950 - 1960) buna benzer çok oyunlar sahneye kondu. Ve sebepler aynı olduğu için sonuçları da aynı oldu: Aldatılan halkın uyanması ve aldatanları cezalandırması...

Bizim çok partili hayata giriş tecrübelerimizde şahıslar iyi seçilmemişlerdi. Tatvik etmeye çalıştığımız demokratik sistemi kavramaya ne karakterleri uygundu ne de kapasiteleri. Basit, sıradan, üstelik muhteris adamlardı. Gözü kapalı bir dolap beygiri gibi tam on yıl demokrasi kavramının etrafında doluştılar, doluştılar, ve bir türlü içine girmeye imkân bulamadan, geldikleri boşluğa yuvarlanıp gittiler.

Oysa, demokratik rejime geçmek için yaratılan fırsattan faydalanmak, ve bir süre sonra da bu şahıslara dayanan çok partili hayattan, belli fikir ve nazariyeleri olan çok partili hayata geçmek ne kadar kolaydı onlar için.

Çünkü, karşılarında, parti olarak dikta peşinde ko-

şan ne bir hırslı iktidar vardı, ne de bir iktidar başı. Bir defa C. H. P. dış emperyalistlere karşı Türk milletini zaferden zafere koşturan büyük Atatürk'ün partisiydi. İsmet İnönü de büyük Atatürk'ün en yakın silâh arkadaşı, devrim arkadaşı, ideal arkadaşı. Tek gayesi, savaş meydanlarının zaferlerini, iktisadî kurtuluş zaferleri ile pekleştirmek, ve demokratik bir düzen içinde Türk milletini haysiyetli ve namuslu bir yönetime kavuşturmaktı.

Karşısında bulunanların bu gerçekleri anlıyamamaları, memleket için büyük talihsizlik olmuştur.

Ama, nasıl anlayabilirlerdi ?

Anlayabilmeleri için belli bir kültür seviyesinde, belli bir ahlâk seviyesinde olmaları lâzımdı. Ayrıca, belli bir politik formasyonları olmalı, belli bir dünya görüşleri olmalıydı.

Bu adamlarda, bu dediğimiz niteliklerin hiçbirisi yoktu. Anaforda dönen yaşlı birer ağaç kütüğü gibi gelmişler ve tam on uzun yıl memleketin bütün çıkış yollarını kapamışlardı.

Ne beklenebilirdi bunlardan, ne umulabilirdi ?

DÖRT ADAM

Çok partili hayata şahısların gölgesinde girdiğimiz için, bu şahısların kimlikleri üzerinde durmak zorundayız. Birçok anlaşılmayan meselenin çözüm yolu ancak böyle bulunabilecektir.

Onbeş yıl önce gürültülü bir şekilde C. H. P. den kopan veya koparılan dört adam vardı.

Kimdi bu adamlar, ve ne yapmak istiyorlardı ?

Birincisi, Kurtuluş Savaşı sıralarında sırtına geçirdiği hoca cübbesini bir mareşal üniforması fiyatına satmaya çalışan bir siyaset bezirgânı... Tek ihtirası olan küçük banka memurluğunu, o eyyamda el çabukluğu ile şişirip, İktisat Vekâleti koltuğuna oturacak kadar becerikli bir şark kurnazı... Üstelik ümmî, üstelik koyu cahil, üstelik inatçı ve gaddar.

İkincisi, tâyinle profesör olmuş, ilim çevrelerinde, adının plânlı propagandasını yaptırmış, otorite olduğunu eşe dosta söylete söylete gerçekten otorite olmuş bir tarihçi; bir edebiyat tarihçisi. Gerçekte ise, tarih olaylarına da, edebiyat olaylarına da, politika olaylarına olduğu kadar yabancı, bir sahte şöhret, bir sahte otorite. Bugün söylediğini yarım unutan veya tam tersini söylemekte hiç bir ilmî sakınca görmeyen «sui generis» bir allâme tipi. Üstelik, bir ermeni öğrencisine yaptırdığı fransızca çevirileri kendisinin sanacak kadar da dalgın...

Üçüncüsü, koca gövdesine yaraşan heybetli sesiyle ipe sapa gelmez nutuklar atmaktan başka göze çarpan

hiçbir belirli meziyeti olmayan bir emekli vali. Yaslandığı Millet Meclisi Başkanlığı koltuğunun sağladığı imtiyazlarla tam on yıl yiyip içip yan gelmiş şâhane bir epiküryen.

Yassıada duruşmalarında, halktan maharetle gizlenmiş nice zevkleri nice alışkanlıkları aşikâr oldu. Ve maslûp başbakanına sadakatinin içyüzü de böylece anlaşıldı.

Dördüncüsü, büyüdüğü çiftlik hayatının havasını eline geçen ilk fırsat'ta memlekete uygulamaya çalışan, şımarık, kompleksli, anormal bir tip. Ruhi dengesizliğini psikiyatri kliniklerinde değil de Başbakanlık koltuğunda tedaviye kalkışması hem memleketin, hem kendisinin şanssızlığı olmuştur.

Bu da öbürleri kadar cahil, öbürleri kadar devlet adamı niteliğinden mahrum, öbürleri kadar hırçın, küstah ve değersiz. Onlardan ayrıldığı tek nokta, bütün icraatında şuursuzluğun hâkim oluşu. Menfat arayışı şuursuz, şöhret arayışı şuursuz, devlet adamlığı şuursuz. Ve hattâ, ihaneti bile şuursuz.

Öbürlerinin şuurlu sömürücülüğü yanında bunun şuursuz çırpınışları lehindeki tek nokta...

İşte bu dört adam çıkarlarına dokunan bir kanun tasarısını fırsat bilerek, ve biraz da İnönü'nün çok partili düzene geçmeyi iyiden iyiye kafasına koymasından faydalanarak önce partilerinden ayrıldılar; sonra da etraflarına topladıkları gayrimemnunlarla Demokrat Parti'yi kurup, elçabukluğu ile başına çöreklediler.

Aldatılmaya hazır halk yığınları bu yeni partiyi candan karşıladılar. Bu aldatılmaya hazır halk yığınlarına, sosyal olayların derinliğine inmeye üşenen aydınlar da katılınca kadro tamamlanmış oldu.

Artık rahat rahat vatanı kurtarabilirlerdi. Sahipsiz sandıkları halka sahiplenebilirler, kitlelere hürriyeti ve adaleti götürebilirler, açları doyurabilir, işsizlere iş bula-

bilirler, özel teşebbüsü devletin zulmünden kurtarabilirler, yoksulu zengin, milyoneri mültimilyoner edebilirler, demokrasi adına her türlü cinayeti işliyebilirlerdi.

İşte, bütün bu işleri, bu dört adam yapacaklardı. Türk toplum hayatına ahlâksızlığı ekonomik hayatına dilenciligi, siyaset hayatına makyavelizm'i birer âsur heykeli gibi diken dört küçük adam: Bayar - Köprülü - Koraltan ve Menderes...

Yıl 1946.

Demokrat parti artık kurulmuş ve ilk genel seçime hazırlanıyor. Saf memleket çocukları ileride nasıl bir çetenin eline düşeceklerinden habersiz bu mutlu olaya alkış tutuyorlar. Hepsi kaynaşmış bir kitle hâlinde demokrasi kahramanlarını bağrılarına basıyorlar. Kimler yok bunların arasında? İyi niyetli entellektüeller, işçiler, köylüler, tüccarlar, memurlar; yâni, memleketin belirmeye başlamış bütün sosyal sınıfları...

İşin garibi, kimse başını ellerinin arasına alarak bir an olsun, büyük iddialarla ortaya atılan bu adamların nenin nesi olduğunu düşünmek zahmetine katlanmıyordu.

Kimdi bu adamlar ? Geçmişleri neydi ? Kişilikleri neydi ? Kabiliyetleri, çapları, kapasiteleri neydi ? Yalnız bir kişi, bunların ahlâkî vasıflarını politik vasıflarını, düşüncelerini ve niyetlerini avucunun içi gibi tanıyan bir kişi, mimarı olmak istediği demokratik düzenin heyecanı içinde zaman zaman bunları düşünüyor ve geleceğe ait endişelerden kurtulamıyordu.

Sebepsiz Halk Partisi ve İnönü düşmanlığını taşıyan bir kısım halk ise, mistik bir cezbe hâlinde bu siyaset cambazlarını baş tâcı etmekte yarışlıyordu. Düşünce ve mantık disiplininin yoksun, yalnız duygularının ve haksız kinlerinin peşinden sürüklenen karmakarışık bir halktı bu... İçlerinde Atatürk düşmanları vardı; devrim düş-

manları vardı; koyu fanatik dinciler, şariatçılar, hilâfetçiler vardı; ve bütün bunların yanında, demokrasiyi çok partili bir rejimden ibâret sanan aydınlar, gazeteciler, ezilen köylüler, emekçiler, özel sektörcüler, azınlıklar vardı. Hepsi de Halk partisi ve İnönü düşmanlığında birleşmişlerdi.

Cephe tam anlamıyla kurulmuştu. Ve derhal heyecan yaratan demeçlerle faaliyete girişti. Önce Fuat Köprülü'nün kaleminden çıktığı anlaşılan bir tüzük ve program sür'atle hazırlandı. Ekonomik ve sosyal gerçeklerden ne kadar habersiz olduklarının canlı bir delili olan bu programa biraz eğilelim :

D. P. yapısı itibariyle libarel görünümlü bir partidir. Tabii bu liberalizm'in Batıda örneği görülen liberalizmle hiçbir ilişkisi yoktur. Aslında, özel sektöre büyük yağma imkânları tanıyan sömürücü bir kapitalizmdir. 42. Madde bu gerçeği olanca çıplaklığı ile meydana vurur :

«İktisadî hayatta özel teşebbüs ve sermayeye serbestlik ve güvenle çalışmak şartları ve yeni iş sahaları sağlanmalıdır.»

Bu madde on yıllık süre zarfında iktisadî hayata olduğu gibi uygulanmış, özel teşebbüse istediğinden de fazla iş alanları sağlanmış, yoksul halkın sırtından milyonlarca türetilmiş, dış emperyalistlerle işbirliği yapan yerli sömürücüler memleketi yağma etmişler, ve Türkiye kısa zamanda mahvolmuş ekonomisi, milyonlarca işsiz ile, kendisine dış yardım adı altında uzatılan, gerçekte ise bağımsızlığımızı satın alma ücreti olan dolarlara muhtaç hale getirilmiştir.

İşin garibi, böylesine ilkel bir kapitalizm'in Türkiye'yi kalkındıracağından şüphe etmeyen D. P. kurucuları yine aynı programda, on yıl asla akıllarına getirmedikleri

plân fikrini de öne sürerek büyük çelişmelere düşmüşlerdir.

Madde 43 - a)

«Devletin ele alacağı işlerin uzun vâdeli umumî bir plâna bağlanmak suretiyle önceden herkesçe bilinmesi imkânının temini.»

Bu plân fikrinin D. P. gibi özel sektörcü ve aşırı sağ bir partinin programında yer almasını izah etmek mümkün değildir.

Öyle anlaşılıyor ki, D. P. yöneticileri plân kavramını ilmî anlamda kullanmamaktadırlar. Onlara göre plân, birtakım siyasî yatırımların eser hâline getirilecek kabataslak tasavvurlarından ibarettir. Bunun böyle olduğunu, D. P. yi her bakımdan taklit eden A. P. nin «Devlet plânlama teşkilâtı» na karşı gösterdiği reaksiyondan da anlıyabiliriz.

Demokrat partinin on yıl Başbakanlığını yapmış olan Adnan Menderes, bir yandan özel sektörü devletin koruyucu kanatları altında besleyip büyütürken diğer yandan da devlet yatırımlarını, tantanalı yurt gezileriyle D. P. nin büyük başarıları olarak halk'a ilân etmekten çekinmiyordu.

Halk ne diyordu bu işlere ? Başına gelecek işlerden habersiz, bu satılmış adamlara her türlü şımarıklık imkânlarını veriyordu. Geçtikleri yollarda koyun kesiyorlar, deve kesiyorlar, öküz kesiyorlar, bundan da hızlarını alamıyarak öz çocuklarını kurban etmeye yelteniyorlardı.

Bu gülünç gösteriler dışında, kimse de merak edip bu adamların ne yapmak istediklerini sormuyor, deşelemiyor, incelemiyordu.

Gerçekten neydi bu D. P. denen kalabalığın ekonomik sistemi ? Büyük iddialarla ortaya atılan kalkınmalar, nurlu istikballer hangi yolla gerçekleştirilecekti ?

Bu sorulara bugün verilecek tek cevap, on yıl propa-
gandası edilen kalkınma hamlelerinin, hiçbir temel fikre
dayanmayan efsânevi bir kargaşalık cehennemi olduğudur.
Ve bu kargaşalıktan faydalanıp yükünü tutan teşkilâtlı
soygun çeteleri bugün A. P. nin kademelerini doldurmak-
tadır.

İşte münfesih D. P. nin ekonomik portresi bu kadar
basit, bu kadar yalın, bu kadar tezatlarla doludur. Onlar
bu derme çatma, bu köhne fikirlerle 1950 yılında iktidara
geldiler, ve iki yıl gibi kısa bir süre zarfında devlet hazine-
sini talan ettikten sonra, iç ve dış bütün kaynakları sömü-
rerek memleketi büyük ekonomik krizlerle başbaca bıraka-
rak devrilip gittiler.

KENDİ AĞIZLARINDAN

Yukarıda söylediklerimiz D. P. hakkında aşağı yukarı
kesinleşmiş hükümlerdir. Bu hükümleri daha da inanılır
belgelere bağlamak istersek bizzat kendilerine başvurabi-
liz. Bayan Ökmen'in hâtıra defterinden aktarılan şu kor-
kuç tabloya bakınız :

«Nedim (Ökmen) çabalayıp duruyor. Nereden bulup
nereye para yetiştireceğini bilemiyor. Barajların çoğu ya-
rım. Çimento fabrikaları, şeker fabrikaları hepsi yarım.
Taksitlerin ödenme zamanı gelince, birçok ihtiyaçlar kal-
dı. Üstelik biz Hiltodayken müzevirin biri Nedim'in Baş-
vekile aşağı salonda atıp tuttuğunu söylemiş. Tahkikat
yapmışlar, defterdarı çağırmışlar, bir alay kepazelik.»

Yine aynı defterden :

«İşler büsbütün çıkmaza giriyor. Başvekilin inadı ile
ehliyetsiz insanlar iş başında. Hasan yine mâliyenin başın-
da, ne yapıyor Allah bilir. Altın 130 a çıktı. Para yok. Her-
şey yüzüstü. Ama yine de bir yandan gösterişli mera-
simlerle fabrikalar açılıyor. İstanbul, İzmir, Ankara de-

lik deşik oldu. Emirle dükkânlar yıkılıp caddeler genişletiyor. Öte yandan Emin (Kalafat) alüftelerin ağzına Süreyya'da fındık fıstık yediyor. Samet (Ağaoğlu) alabil-diğine çalıp çırpıyor. Fatin (Zorlu) her fırsatta Avrupaya gönderilip Kıbrıs meselesiyle uğraşiyor. Ama fiyaskodan başka birşey elde etmiyor. Ellerinden saltanat gitmesin di-ye sessiz sadasız Başvekilin delice kararlarını tatbik mev-kiine koyup yerlerine biraz daha sıkı sarılıyorlar.

Herşey bir çıkmazın içinde. Banka boyuna karşılıksız para basıyor. Bir çamur deryasının içine batmış gibiyiz.»

Bu satırlar o devrin içyüzünü bir fotoğraf sadakati ile gösteren en gerçek belgelerdir. Ama, hiçbir alanda derinleşmemiş, hiçbir fâzilet ürpermesi geçirmemiş bir yığın sıradan adamın iktidar gücünü ele geçirir geçirmez bir memleketin başına neler getirebileceğini bu satırların göstermesi neyi ifâde eder ?

Bir bakıma hiçbirşeyi...

Çünkü, yıllar yılı ihmal edilmiş, belirli bir eğitimden geçirilmemiş büyük yığınlara bu gerçekleri anlatabilmek ne kadar zor.

Uzun tecrübeler şunu göstermiştir ki, halk genellikle kendi menfaatlerini savunan sınıf ve doktrin partilerinden ziyade, kendi menfaatlerine zıt yapıda olan nazari esaslardan yoksun büyük merkez partilerine temâyül etmektedir. Meselâ, işçi sınıfı, kendi sosyal güvenliğini sağlayacak sol eğilimli partilere rağbet göstereceği yerde, özel teşebbüsçü kapitalist partileri tutmaktadır. Köylü, toprak reformunu gerçekleştirip, kendilerini sömürülmekten kurtaracak partileri seçeceği yerde, ağalara ve şeyhlere yaslanmış siyasî şekâvet gruplarını tercih etmektedir. Diğer sosyal sınıflarda da aynı büyük tezdâdı görüyoruz.

Bunun nedenlerini izah etmek bir bakıma basit : Türk halkı yüzyıllar boyunca siyasî baskı grupları tarafından

devamlı olarak uyutulmuş, devamlı olarak aldatılmış, devamlı olarak korkutulmuştur. Sosyal ve ekonomik meselelerin nerede başlayıp, nerede bittiğini sezmemektedir. Kabala kuvvete karşı olan tarihî bağıllık da buna eklenirse, bugünkü durumun şaşırtıcılığı nisbeten hafifleyecektir. Ayrıca, gerici partilerin propağanda metodlarının halkın kutsal duygularına kadar uzanan pervasızlığı da bir önemli faktör olarak ileri sürülebilir.

Her türlü insanî değerleri reddetmeyi yüksek politikalarının esası sayan düşük D. P. programının bu konuyla ilgili 14. maddesi şudur :

«Partimiz, lâyıklığı devletin din ile hiçbir ilgisi bulunmaması ve hiçbir din düşüncesinin kanunların tanzim ve tatbikinde müessir olmaması mânasında anlar. Din hürriyetini diğer hürriyetler gibi insanlığın mukaddes haklarından tanır. Dinin siyaset âleti olarak kullanılmasına, devlet işlerine karıştırılmasına, başka dinler aleyhinde propaganda vasıtası yapılarak yurttaşlar arasındaki tesanüdü bozmasına, serbest tefekküre karşı taassup duygularını harekete getirmesine aslâ müsaade olunmamalıdır.»

İşte, bu «Din'in siyaset âleti olarak kullanılmasına, devlet işlerine karıştırılmasına aslâ müsaade etmeyen» D. P., tam on yıl, programının bu maddesini tâdil etmeye bile lüzum görmeden, Türk halkının kutsal duygularını alabildiğine istismar etti. Saidî Nursî'ler, Necip Fazıl'lar ve müritleri birer din fedâisi rolünde memleketi tarayarak, efendilerine karşı olan minnet borçlarını ödemeye çalıştılar.

Bu son derece tehlikeli bir davranıştı, korkunç neticeleri olabilecek bir davranıştı. Fakat bizzat iktidarın başında bulunanlar da bu son derece tehlikeli hareketlere girişmekte aslâ tereddüt etmediler. Giyindikleri elbiselerden içtikleri içkilere kadar hiçbir millî ve dinî yönleri bulunma-

yan bu adamlar tam on yıl Allah ve Peygamber adları etrafında seviyesiz bir gürültü kopardılar.

Ve halk aldandı.

Aldanmaya mecbur edilmişti çünkü.

Bugün, bütün maskeler düştükten sonra bile aldanmaya devam ediyor ve edecek.

Neden ?

Belki aldanmanın «ezelî bir şifâ» olduğundan; belki de duygularla mantık arasında bir denge kurulamadığından.

ŞEKİL DEMOKRASİSİ

Şekil demokrasisinde iktidarı elinde tutan maddî kuvvet, çoğu zaman parlâmentodaki sayı üstünlüğüne bakarak, herşeyin üstesinden gelebileceğini sanır. Ağızlarından düşürmedikleri türkü: Millî irâde, kafalarında sakladıkları gizli niyet: Dikta idaresidir.

Uzun zaman kaba çoğunluğa dayanan iktidarlar, ellerinde tuttıkları yasama yetkisini daima kötüye kullanmak, soysuzlaştırmak eğilimindedirler.

Modern devlet yönetimi gitgide üzerlerine bir yük olur. İşin kolayını, rahatını ve kestirmesini seçerler. Oysa, kolay ve rahat diye seçtikleri yol, en sarp, en uzun ve dikenli olanıdır aslında. Onlar bunu bilmezler, bilmek istemezler.

İlk iş olarak kollarını sıvar, ve önlerine dikilen anayasa, basın, muhalefet gibi engelleri bir hamlede yıldırıp ezmeye çalışırlar. Sanırlar ki, kendilerini oyları ile destekleyen halk yığınları sonuna kadar bu fikirlerini muhafaza edecektir.

Maslup Menderes'in «siz isterseniz hilâfeti bile getirebilirsiniz» cümlesinde ifâdesini bulan tehlikeli ön yargısı, bu sakat anlayışı karakterize eder. Kimdi bu hilâfeti bile geri getirebilecek babayiğitler ? D. P. grubunun milletvekilleri; yani milletin temsilcileri; yâni çoğunluğun sözcüleri.

Bu sözleri su içer gibi rahatlıkla söyleyebilen maslup Menderes bilmiyordu ki, zamanın D. P. grubu sosyal

olaylara karşı giriştikleri mücadele ile hilâfeti değil, ancak ihtilâli getirebilirlerdi.

D. P. denilen kuru kalabalık Cumhurbaşkanı ile, Başbakanı ile, Meclis Başkanı ile, yani kurucuları ve bu kurucuların avanesi ile hiçbir memleket gerçeğine eğilmeden, şekil demokrasisinin lâbirentleri içinde yuvarlanıp duruyorlardı. Çünkü esaslı olarak ne ekonomi - politik ilmini biliyorlardı ne tarih felsefesi; ne devlet adamlığı niteliği taşıyorlardı, ne politika şuuru... Memleketin içinde bulunduğu psikolojik durumdan ustaca faydalanmasını becerecek, Türk milletinin başına tepeden inivermiş basit ve sıradan adamlardı bunlar.

Fakat, bu sıradan adam oluşları, basitlik ve bayağılıkları dinmeyen bir hırs dinamosu içinde döne döne korkunç bir tehlike oluyor, ve şekil demokrasisinin, şekillerini de bir yana atarak memleketi açıktan açığa diktatörlüğe sürüklüyordu.

Hiç mi gerçeği gören yoktu bu kadro içinde? Bu kadar adamdan hiçbirisi mi yaşanmıyordu sağduyuya, iyiye, doğruya ve namusluya?

Şüphesiz hayır... Bilhassa ilk kuruluş yılları içinde pek çok iyi niyetli aydın, pekçok aydınlık görüşlü entellektüel, D. P. ye girmişler, yeni doğacak çağ'ın kurucusu olmak istemişlerdi.

Fakat pek kısa bir süre sonra yanıldıklarını anladılar. Ne D. P. istedikleri partiydi, ne de Menderes umdukları Başbakan. Partinin tapusuna sahiplenmiş dört adam, kafalarında bir parça akıl, yüreklerinde bir parça fâzilet taşıyan birtek kişi bile istemiyorlardı yanlarında. Ya onların kayıtsız şartsız kölesi olunacaktı, ya da partiden çekilip gidilecekti.

Parti kadrosu boşaldıkça boşaldı. Başını alan namuslu vatandaşlar arkalarına bile bakmadan gittiler. Düşünen

kafalar için bu hareketin zımnî bir protesto, pasif bir muvavemet olduğunu keşfetmek hiç de zor değildi. Baştakiler bunu da anlamazlıktan geldiler. Gözleri arkada küskün giden değerlerin yerine, yenilerini getirdiler.

Bu yeniler tam kurucuların istediği tipte adamlardı: Taş gibi kafasız, odun gibi duygusuz, köpek gibi sâdik. İşte Namık Gedikler, Ekrem Anıt'lar, Süleyman Çağlar'lar, Murat Ali Ülgen'ler, Enver Kaya'lar, Hamdi Sancar'lar, Himmet Ölçmen'ler. v.b. Yâni, gerektiği zaman, efendilerine yaranmak için taş üstünde taş, baş üstünde baş koymıyacak kadar gözü dönük siyaset eşkıyaları...

Böyle bir kadroyu elde tuttuktan sonra demokrasinin aslîsini değil, şeklisinin bile korumak söz konusu olamazdı artık.

Nitekim olmadı da...

Şekil demokrasîsinden gerçek demokrasiye geçmek mümkün değil miydi ? Mümkündü ve İnönü'nün hesapları da buna dayanıyordu: «Toplumca hele bu işin kurallarını bir öğrenelim, gerisi kendiliğinden gelir» diye düşünüyordu. Olmadı... Çünkü, karşı taraf oyuncuları iyi seçilmemişlerdi. Eğer iyi seçilmiş olsalardı, memleket kalkınmasını engelleyen faktörleri arayacaklar, ve demokrasînin işlemesini sağlayacak metodları bulacaklardı.

Bu faktörlerden bir kısmı doğrudan doğruya parlâmentonun teşkil tarzından doğmaktadır. Türkiye Parlâmentosunda Türkiyedeki sosyal sınıfların temsilcileri yoktur. Temsilcileri olmadığı için de seslerini duyuramazlar; kendilerinin yararına bir kanun teklifinde bulunamazlar. Toprak ağası milletvekili olup Meclise girmiştir; toprak reformu yıllar yılı uyutulur. Büyük tüccar ve sanayici kapital kuvvetiyle Parlâmentodadır; halk yığınlarının menfaatleriyle ilgili kanunlar engellenir. Politikayı meslek hâline getirenler, emekli memurlar, avukatlar, doktorlar Mec-

lis çoğunluğunu teşkil ederler; dört yıl hiçbir olumlu iş göremeden günlerini gün ederler. Ve böylece hâkim sınıfların hegemonyası Meclis içinde ve dışında devam eder gider.

Bu mudur millî irâde? Herhalde bu olmalı ki, D. P. iktidarda kaldığı sürece ağzından düşürmediği bu çürük sakızı çiğneye çiğneye tam bir Alicengiz oyununa girişti. Kadı dâvacı mübaşir şahitti. Gerçeği görebilmiş halk'ın, basın'ın, aydınların, gençliğin direnmeleri, feryatları boşlukta döne döne tekrar kendi kafalarına iniyordu.

D. P. yöneticileri büyük işler başarmak için iktidara gelmemişlerdi çünkü; büyük dalavereler, büyük vurgunlar için gelmişlerdi.

AMERİKA VE ÖTESİ

Türkiyenin iktisadî kalkınmasında kendi millî kaynaklarının yeterli olmadığı düşüncesi D. P. iktidarı zamanında ortaya atılmış ve şiddetli bir dış yardım avı başlamıştır.

Plânsız yatırımların bir süre memlekette yarattığı yalancı bolluğu gerçek bir kalkınma sanan ve bu yolda dolu - dizgin ilerleyen D. P. yöneticileri, birdenbire tamtadır kalan hazinenin karşısında apışıp kalmışlar; sonra emisyonla başvurmuşlar; bundan da bir sonuç alamayınca hiç tereddüt etmeden iyi dost ve müttefik sandıkları zengin Amerika'nın kolları arasına düşmüşlerdir.

Şartlı yardımlar gelmeye başlamıştır. Şartları tâvizler, tâvizleri müdahaleler kovalamıştır. Fakat bu yardımların gerçekte yardım değil, sistemli bir mandacılık yatırımı olduğu nelerden sonra anlaşılabilmiştir.

Türk milletinin bir avuç sömürücü adam tarafından Amerikaya satılma teşebbüsleri böyle başladı.

Artık Türkiye, tek başına büyük Batı emperyalistlerinin saldırılarına karşı koyan, onları geldikleri yere kadar kovalayan, haysiyetli ve şahsiyetli dış politikasıyla ağırlığını hissettiren Büyük Atatürk'ün Türkiyesi değildir. Hattâ bu politikayı nice güçlükler ve imkânsızlıklar içinde sonuna kadar götürmeye azimli İnönü'nün Türkiyesi de değildir.

Bu Türkiye, nereden çıktıkları belli olmayan bir avuç adam tarafından en ucuz fiyatla Amerikan dolarına satılmak istenen bir garip Türkiyedir.

Zenginin çok zengin, fakirin çok fakir olduğu, orta sınıfına koca bir iptal damgası vurulan dengesiz ve dertli bir Türkiyedir.

İhracatın, ithalâtın ve her türlü «muamelât-ı ticariye» nin devlet dairelerinde, Bakanlık koridorlarında iktidar adamlarıyla çekişe çekişe pazarlık edildiği, buram buram rüşvet kokan bir zavallı Türkiyedir.

Büyük kısmı «yüzde on» cuların, komisyoncuların, aracılarnın, yâni sömürge devletlilerin cebine inen ağır şartlı amerikan yardımının, dostluktan peykliğe sürüklendiği bir yeni Türkiyedir.

Elbette bir sonu olacaktı bu mâceranın, elbette millî gurur ve haysiyet sahibi bir ulus olarak bu zillete, bu rezalete göz yumulmıyacaktı. Elbette, çirkin Amerikalının bir sömürge avlanır gibi çifteyle Türk vatandaşını, dolarla Türk devletini avlamasına müsaade edilmeyecek; ci piyle tavuk gibi adam ezdikten sonra ellerini sallayarak sorumsuz dolaşmasına izin verilmeyecekti.

Fakat D. P. iktidarı denilen zulüm makinesi, bu hay-siyetsiz durumun devam etmesinde sayısız faydalar görüyordu. Görülmemiş tertipler, görülmemiş hiyanetler peşin-de koşuyordu.

Amerikadan önce, bu haydut sürüsü ile uğraşılmalı, haklarından gelinmeliydi.

Bu fikir gitgide filizleniyor, çiçekleniyor, yayılıyor, gelişiyor, fakat bununla orantılı olarak D. P. nin alçakça tedbirleri de birbirini kovalıyordu.

Her ne pahasına olursa rahatça yerleştikleri koltuklardan kalkmak istemiyorlar, Sultan Vahdettin'i gölgede bırakan pazarlıklarla, memleketi müstâmel bir elbise gibi satmaya hazırlanıyorlardı.

İtiraf etmeli ki, hâlâ taraftarları, hâlâ yaptıklarına bir ad koyamamış olan budala denecek kadar saf sempa-

tizanları, hâlâ sevenleri ve destekleyenleri vardı. Fakat onlar bununla yetinmiyorlar, aydınıyla, emekçisiyle, köylüsüyle, esnafıyla, sanatkâriyle koskoca memleketi yekpâre bir blok hâlinde korkunç maceralara sürüklemek istiyorlardı.

Bu baskıya karşı koyanlar direnebildikleri sürece direndiler. Direnmek cesaretini gösteremeyenler ise olmuş birer meyva gibi bu ihanet şebekesinin kucağına düştüler.

Terör olanca şiddetiyle başlamıştı. «Vatan Cephesi» adı altında kanunsuz örgütler kuruluyor, milis orduları teşkil ediliyor, devlet radyosu bir D. P. merkezi gibi çalışıyor, Anayasa ayaklar altına alınıyor, vatandaş hakları çiğneniyor, şerefler, haysiyetler çiğneniyordu.

Ve bütün bu enkaz üzerinde devrin Başbakanı Menderes inanılmaz bir yüzsüzlükle haykırıyordu :

«Türkiye, bütün müskilleri yenmiş bulunuyor. Artık içerde ve dışarda Türkiyenin iktisadî durumunun kötülüğünden bahsedemiyor. - 30 Ocak 1960 Adana nutku -».

Silifkede de şöyle konuşuyordu :

«Türkiyemizde tenkit hürriyeti, basın hürriyeti hepsi mevcuttur.»

Ve gazeteler bu hayasızca yalanlarını suratına çarpmak için sanki elbirliği etmişlerdi. Bu konuşmadan sadece iki gün sonra 5 Ocak 1960 da, hem de basın yılının 5 ci günü gazeteci Şahap Balcıoğlu, 16 ay yatmak üzere hapis-haneye gönderiliyordu. Diğer gazeteciler de onu takip edeceklerdi :

20 Ocak 1960 da Mersinde «Cenup Postası» Yazışlıeri Müdürü Nevin Şumnulu ile başyazarı olan eşi onar ay ceza yedi.

25 Şubat 1960 da Cemil Sait Barlas 10 ay hapse mahkûm edildi. Ulus ve Son Havadis gazeteleri birer ay kapatıldılar.

7 Mart 1960 da 72 yaşındaki başyazar Ahmet Emin Yalman 15 ay 16 gün yatmak üzere Toptaşı Cezaevine sevkedildi.

Vatan Gazetesi Yazışleri müdürü Selâmi Akpınar Pulliam dâvası dolayısıyla 16 ay hapse mahkûm edildi.

Bir yandan kitle hâlinde gazeteciler zindanlara atılıyor, bir yandan da devrin Başbakanı Menderes herbiri siyasî ahlâksızlığın şaheser birer örnekleri olan küstahça nu-
... devam ediyordu :

«Hâcet hininde millet, işlerine el koymasını (yeter söz milletindir) demesini bilir. Onlara, rey hırsızlığı yapanların Demokrat Parti olmadığını söylemekle ilk cevabını vermiş oluyorum. Bu mevzuda sabıkalı aramak lâzım gelirse, sâbık iktidarın başı ne güne duruyor ? Bizim iktidarımızın hiç bir kötü hareketi olmayacaktır. Hizmet dolu zafer dolu bir on sene. Onlar yalnız iş başından uzaklaşmakla kalmadılar, ayağımıza çelme takmak, eteğimizden çekmek, siyasî istikrârı bozmak için hâlâ ellerinden gelen bütün tezvirâtı yapmaktan geri durmadılar. - 13 Şubat 1960 Antalya nutkundan».

Memleketin dört bucağında bu âfâki, incir çekirdeğini dolduramaz sistemli saçmalıklar söylenir dururken, bu nutukların muhtevasını yalanlayan acı olaylar birbirini takip ediyordu.

Büyük baskılarla, bir iğne ucu kadar bile siyasetle ilgili olmayan müesseseler, vatan cephesine tam kadro hâlinde aktarılıyor, geçmek istemiyenler işlerinden atılıyor, vatandaşın fikir özgürlüğü hayasızca çiğneniyordu.

10 Ocak 1960 da, Devlet Tiyatrosu bile bu ağır baskıdan kendisini kurtaramıyor, başlarında Umum Müdürleri Necil Kâzım Akses olduğu halde sekiz kişilik bir kadro hâlinde V. C. ye katılıyordu.

Parlâmento ise büyük kavgaların arenası hâline gel-

mişti. 17 Şubatta yüz milletvekilinin katıldığı bir kavgada C. H. P. liler başta Fethi Çelikbaş olmak üzere üç yaralı ile bu badireden zor kurtulabildiler. Kavga, meşhur Samet Ağaoğlu hakkında Meclis tahkikatı açılmasını isteyen bir önergeden çıkmıştı. D. P. nin Meclis çoğunluğu böylece, hiçbir işe yaramadıkları hakkındaki muhalefet iddialarını fiilen yalanmış oluyorlardı.

Aynı zihniyetin belirtisi olarak 24 Şubatta Başbakanı tenkit eden Selim Soley Meclisten üç celse için dışarı atıldı. Ve 26 Şubatta D. P. hükûmeti, İnönü'nün dokunulmazlığının kaldırılmasını istedi.

Bu Bizans entrikalarının altında yatan kirli menfaat oyunları ise peyderpey açığa çıkıyordu :

Devlete ait şirketlerde idare meclisi üyelikleri müfrit D. P. milletvekilleri tarafından kapışılmıştı. Remzi Birant' la başlayıp, Hüseyin Fırat'la devam eden sefil bir liste...

Bu kopkoyu karanlık içinde, Uşakta muhalefet lideri İnönü'nün başına taşlar atılıyor, ve bunu fırsat bilen bir çakal uluyordu :

«Bu taş yarası değil, bit yeniğidir. C. H. P. iktidara gelirse, vatan zelzele görmüşçesine yıkılır.»

Ve o yıl içerisinde, memlekete gelen yabancı misafirleri ağırlama masrafı tam 4.430.000 T.L. idi.

YAPILAMIYAN SEÇİM

20 ci Yüzyılın ikinci yarısında, daima ilerlemelere, daima yenileşmelere hazır bir dünya ortasında, ortaçağdan kopup gelmiş bir derebeyi kafası ile Türkiyeyi yönetmeye çalışan Bayar - Menderes çetesi, satıldıkları dış sömürgeci desteği ile bir süre daha iş başında kalmayı denediler.

Buna kalmak bile denemezdi. Paraya ve şiddete dayanan bir ihânet direnmesiydi bu. Amerikadan koparıldıkları yetmiyordu. İçerde de para kokusu aldıkları her müesseye, her şirkete, her bankaya ve her şahsa kıyasıya çullanıyorlardı. Özel sektörcülüğü falan bir yana bırakmışlardı. Ortada yalnız partiyi kanunsuz ve ahlâksız metotlarla ayakta tutmaya çalışan partizanların menfaatleri vardı.

1 Mart 1960 tarihinden 13 Nisan 1960 tarihine kadar yalnız İş Bankasının Yenicami şubesine, parti adına 3 milyon 385 bin T.L. yatırıldı. Bu miktar, çeşitli firmaların zoraki yardımlarıyla kısa zamanda 25 milyonun üstüne çıktı.

Bu çeşitli firma sahipleri şüphe yok ki, D. P. nin icraatını benimsemiş olan kimselerdi. Meselâ, Yakup Soyugenc, Raif Dinçkök, Sait Dormen, Ali Naki Erenyol, Hilmi Bayındırlı, Refik Bezmen, Ömer Avni Yel gibi şahıslar; General Elektrik, Dümeks Ticaret T.A.Ş. gibi şirketler; Yapı ve Kredi Bankası gibi bankalar v.s.

Soygun, İzmirde de devam ediyor, ve kısa zamanda

toplanan paralar birbuçuk milyon T.L. na kadar yükseliyordu.

Mâlî durumunu bu tip zorbalıklarla güçlendiren Demokrat Parti, bundan aldığı cür'et ve cesaretle pek tehlikeli dikta oyunlarına girişmekte artık kendisini haklı görüyordu. Üzerinde kaydıkları zemin, Ekim ayında yapılabacağını söyledikleri seçim «sathî mâil» i değil, insafsız bir terör rejiminin hazırlığıydı.

Bu hazırlık, Geyikli, Yeşilhisar, Uşak ve Kayseri olaylarıyla kemaline erdikten sonra 16 Nisan 1960 da ilk genel provaya yönelindi. Bir belâ bulutu döne döne memleketin üzerine çökmek üzereydi.

Demokrat Parti muhalefet hakkında tahkikat açacaktı. Önerge verilmişti. 15 kişilik geniş yetkili bir tahkikat encümeni kurulacaktı.

Bu zavallıların birazcık tarih bilgileri, birazcık sosyoloji kültürleri olsaydı, hergün biraz daha gelişen sosyal akışın önüne geçmeye çalışmazlar, onu kaba tedbirlerle önlemeye uğraşmazlardı. Fakat hiçbirisi o yapıda, o seviyede değildi. Bir kaldırım taşı kadar katı ve duygusuz adamlardı.

Bu aptallıkları kendilerinin felâketini hazırladı; tabii memleketin de kurtuluşunu.

18 Nisan 1960 günü Meclis Tahkikat Encümeni kuruldu, derhal işe başlayarak 3 yasak kararı verdi :

1 — Partilerin kongreleri, toplantıları, bütün siyasi faaliyetleri, yeni teşkilât kurmaları yasaktı.

2 — Encümenin faaliyeti ile ilgili bütün neşriyat yasaktı.

3 — B. M. M. tahkikat takriri ile ilgili müzakerelerin neşri yasaktı.

Bu utanç belgesi, Tahikat Encümeni Reisi Denizli Mebusu Ahmet Hamdi Sancar'ın imzasını taşıyordu. Üyeleri

ise şunlardı : Ekrem Anıt, Hilmi Dura, Kemal Özer, Turan Bahadır, Kemal Biberoğlu, Nüzhet Ulusoy, Selâmi Dinçer, Sait Bilgiç, Nusret Kirişçioğlu, Vacit Asena, Necmettin Önder, Hamdi Sancar, Bahadır Dülger, Himmet Ölçmen, Osman Kavuncu.

Bu isimleri öğrenmekte fayda vardır. Çünkü, girişilen demokrasi tecrübesinin ilk büyük fiyaskosunun nedenleri, bu ilkel ve yontulmamış kafaların, hareket plânına çıkan zihniyetlerinde yatmaktadır.

Bu ilkel ve yontulmamış kafalar, ne kadar küçük yaratılışlı olurlarsa olsunlar, ne kadar başlarında bulunan diktatör taslağına bağlı bulunurlarsa bulunsunlar, sınır çizgisi üzerinde durmak zorundaydılar. Demokratik düzene hiç olmazsa şekil olarak saygı duymak zorundaydılar. Küçük akıllarının kavrayamayacağı büyük sorunlar önünde susmak, ve önlerine atılan menfaat kemikleriyle yetinmek zorundaydılar.

Bu ilkel ve yontulmamış kafalar bu yollardan hiçbirisine gitmediler; muvazenesiz Başbakanlarından aldıkları emirleri harfiyen uygulamayı tercih ettiler.

D. P. öyle bir partiydi ki, bu ilkel ve yontulmamış kafalardan çok daha beterlerini de Türkiye Parlâmentosuna milletvekili diye sokmuştu. Başbakanları: «Ben odunu bile seçsem milletvekili diye Meclise girer.» buyurmuştu. Bu sözler bir kehânet değil bir realiteydi.

İşte bu tarife uygun üç isim : Sefer Eronat, Reşat Aksemsettinoğlu, Muzaffer Ünal.

Bu üç isim Tahkikat Encümeninin yetkilerini kâfi bulmuyorlardı. Daha güçlü olmalıydı bu Encümen; Meclisin yetkilerini bile aşmalıydı ki, muhalefetiyle, basınıyla, üniversitesiyle, ordusuyla koskoca bir memleket Menderes'in efsanevi gücünü, tanrısal kudretini diliyle ikrar, kalbiyle tasdik etsin.

İşte, Menderes'in «odun» tarifine çok yaklaşan bu üç kafadar'ın kanun teklifi diye sundukları rezâletnâmedeki yetki, ceza ve usul hükümleri :

1 — Encümenler, savcı, hâkim ve askerî hâkimlerin yetkilerini haiz olacaklar.

2 — Gazete toplatmak ve kapatmak yetkisini haiz bulunacak.

3 — Her türlü evrak, vesâik ve eşyayı zaptedebilecek.

4 — Tahkikat Encümeni tedbirlerine muhalefet bir yıldan üç yıla kadar hapsi mücip olacak.

5 — Encümenlerde alınan kararların icrâ ve infazında suiistimali görülen memurlar 6 aydan üç seneye kadar hapsedilecek.

6 — Tahkikatla ilgili hâdiseleri ifşâ edenler 6 aydan bir yıla kadar hapsedilecek.

7 — Tahkikat sırasında yalan şahadette bulunanlarla yalan yere yemin edenlere ceza kanunundaki cezaların iki katı verilecek.

8 — Encümenlerin kararlarına itiraz olunamayacak.

9 — Encümenlerce yapılacak tahkikat ilk tahkikat mahiyetinde olacak.

Muhtevâsından da anlaşıldığı gibi bu bir kanun teklifi değil, kollektif bir çılgınlık vesikasıydı. Ama, cinsel bozukluktan, akli bozukluklara varıncaya kadar, her türlü beşerî kusurlarla malûl bir cinnet şebekesi olan Demokrat Parti çoğunluğu için bu çılgınlık vesikâsını kabul etmekten daha tabii birşey olamazdı.

Nitekim bir uydurma komisyon 26 Nisan 1960 günü teklifi kabul etti; ve 27 Nisan 1960 da teklif kanunlaştı.

Yalnız bir tek D. P. li muhalif kalıyordu bu cinnet raporuna : Sıtkı Yırcalı..

O da fazla ileri gidemiyor, sâdece: «Böyle bir yetkiyi bir gayrimes'ul heyete vermek, sıkıyönetim kanununda kabul edilmiş yetkilerin bile ilerisindedir. Yalnız Anayasaya değil adlî sisteme de uygun düşmez.» diyebiliyordu.

Ve üç profesör : Kubalı, Tunaya ve Giritli, bu kanunu «Anayasa ve demokrasi prensiplerine aykırı» buluyorlardı.

Pek tabii olarak bu normalin normali düşüncelere o zamanlar acı acı gülümsemekten başka birşey yapılamıyordu.

Hangi Anayasaydı bu- Hangi demokrasi prensipleriydi?

Ortada bir hukuk devleti mi vardı ki, bu prensipler söz konusu edilebilirdi? D. P. çoğunluğuna dayanan Bayar - Menderes çetesi yüzlerindeki o sevimli operet maskelerini atmışlar, açıktan açığa Türk milletini, kafalarında idealize ettikleri ortaçağ lâbirentlerine sürükleyip götürüyorlardı.

Batı ülkelerinde, yüzde birinin uygulanması, baştaki iktidarın değil o iktidarın partisini bile yerle bir edecek kararlar su içer gibi rahatlıkla alınıyor, ve memleket kapkara bir zulüm ve umutsuzluğun kucağına atılıyordu..

28 NİSAN 1960

Ok yaydan çıktı mı bir kere, artık onu geri döndürmek mümkün değildir.

Hukuk düzeni de çığnendi mi bir kere, artık onu tamir etmek imkânsızdır.

28 Nisan olayları bu yaydan çıkan ok'un milletin bağrına saplanmadan tesirsiz hâle getirilmesi için girişilen bir meşrû savunma hareketidir. Kaba kuvveti inceleyecek millî ve şuurlu bir gençlik direnmesidir.

Bu hareket, hukuk düzeninin, demokrasi ilkelerinin sınırını aşanlara, ilerde olabilecek daha tesirli hareketlerin ilk işaretini vermiştir. Fakat, kendi yarattıkları efsâne dünyasının eşiğinden dışarı ayaklarını atmak, ve gerçek dünya ile temasa gelmek cesaretinden yoksun olan D.P. yöneticileri, bu hareketin Üniversite gençliği tarafından hazırlanışını küçümsemişler, onun gerisinde yatan gerçekleri anlamak istememişlerdir.

Onların gözünde, Üniversite hocaları birer basit kara cübbeli, Üniversite öğrencileri zamansız şımartılmış çoluk çocuklardır.

Ya peki neydi kendileri?

Aldatılmış halkın seçme yapmadan Meclise gönderdiği basit adamların sayı gücüne yaslanarak, kendilerinde ilâhi kuvvetler vehmeden birkaç cehalet heykeli. Bu heykeller donmuş beyinlerini harekete getirerek birer otokritik yapmak zahmetine katlansalardı, çok muhtemeldir ki, kendi cüceliklerinden ürkerek, dalkavuk dilleriyle şişirilmeden önceki durumlarına dönmeye can atarlardı.

Fakat D. P. yöneticlerinde ne bunu yapacak kadar feragat vardı, ne de olaylara doğru teşhis koyacak kadar sağduyu.

D. P. iktidarı polisinin copuna ve kurşunlarına körpe göğüslerini siper eden bu gençlik şahlanışı, zulme mukavemet hakkı değildi onlar için.. Yüz verilmiş, şımartılmış âsi çocukların Luna-park eğlencesiydi. Karakollarda biraz cop, biraz yumruk yerler, C.H.P. tahriklerine âlet olmanın ne demek olduğunu iyice öğrenirler, ve ortalık süt liman olurdu.

Olayları bu derece yanlış değerlendirmek için alelâde bir D.P. li olmak yetmezdi; mutlaka Menderes veya Bayar olmalıydı.

Kibarlığını korumaya son derece önem veren, fakat bu kibarlığın gerisindeki sinsi tehdit'in belirtilmesine özellikle dikkat eden Menderes, yarı öfkeli yarı yumuşak bir sesle Türkiye radyolarından memlekete sesleniyordu: «Canım bunlar âdeta çocuk» diyordu. «Tahriklere kapılmışlardır» diyordu. Ve babalarını, bu haşarı çocukların kulaklarını çekmeye dâvet ediyordu.

Bir bakıma haklıydı Menderes.. Çünkü 1957 seçimlerini de kazanmışlardı. Halk çoğunluğu onları tutuyordu. Peşlerinde nimetlere garkedilmiş fanatik partizanlar sürüsü vardı; köylüler vardı; büyük tüccarlar, büyük zenginler, büyük iş adamları vardı; tefeciler, vurguncular, kara borsacılar, sömürücüler, yabancı şirket aracıları ve azınlıklar vardı.

Hepsi de memnundu yönetimlerinden; hepsi de şişkin cüzdanlarını göstere göstere partilerinin propagandalarını yapıyorlardı. Camilerde gürül gürül mevlitler okunuyor D.P. büyüklerinin sağlıklarına dualar ediliyordu.

Ne istiyordu bu üniversiteliler yâni? Neden oturdukları yerde oturmazlar, devlet'in polisine karşı gelirler,

yurtta huzursuzluk yaratırlardı? Oysa, öğrenci birliği başkanını da kendi adamlarından seçtirmişlerdi. Üstelik Üniversite öğretim üyelerinden bir kısmı, yönetimlerini benimsiyor, destekliyordu.

Memleket için ellerinden geldiğince çalışıp çabalıyorlardı. Eh, bunca emek karşılığı biraz hürriyetleri kısmışlarsa ne olmuştu yâni; kıyamet mi kopmuştu? Vatan satlında yükselen sanâyi anıtlarını görmüyor muydu bunlar? Çimento fabrikalarını, şeker fabrikalarını, barajları, elektrik santrallerini, yolları, köprüleri..

Ve işin garibi bu dediklerine kendileri de inanıyorlardı. Bu inançtan doğan öfkeyle gelişen olaylara nasıl bir sebep bulacaklarını şaşırıyorlar, şaşırдықça daha çok öfkeleniyorlar, öfkelenedikçe şiddet'in dozunu arttırıyorlardı.

Böylece, dıştan önem vermez göründükleri olayların, şehitler ve yaralılarla beslene beslene devam etmesi üzerine, şiddetten başka hiçbir olumlu çare düşünmeye yatkın olmayan kafaları, Ankara ve İstanbulda sıkı yönetim ilân etmekten başka çıkar yol bulamadı.

Gençlik, polisten sonra, şimdi de ordu ile karşı karşıya getirilmek isteniyordu.

Câniler çoğu zaman önem vermedikleri pek basit ipuçları ile yakalanırlar. D.P. yöneticileri de, inceden incede hesapladıkları cinâyet plânlarında, gözlerinden kaçan iki basit noktada faka bastılar :

1) Gençliği kırdırmak istedikleri ordu Atatürk devrimlerinin ordusuydu; Türk gençliği de devrim gençliği. Bu iki şuurlu kitlenin birbiriyle çatışmasını düşünmek için ancak D.P. li bir hayalperest olmak gerekti. Nitekim kurdukları hayaller pek kısa bir süre sonra başlarına yıkıldı.

2) İstanbul Sıkı Yönetim komutanlığına Orgeneral

Fahri Özdilek'in tâyini. Özdilek bir Namık Argüç değildi; bir Rüştü Erdelhun hiç değildi. D.P. nin sorumsuz gidişini dikkatle izleyen ve bu gidişe 27 Mayıs sabahı paydos diyen büyük harekâtın bir uzvuydu. Şerefli bir askerdi.

Böylece, içten içe kaynıyan ve memleket zinde kuvvetlerinin gizli ve açık desteğini gören 28 Nisan olayları, 27 Mayıs kurtuluş gününe kadar aralıksız yürüdü gitti.

Oysa, olaylar başlar başlamaz tutulacak yol ne kadar basitti :

Bu hareketin karakterini derhal teşhis etmek, ve sosyal akışın önünden çekilmek. Çünkü, olayların kaynağı, gelişmesi, toplumu kavrayış hızı karakterini belli ediyordu. Üniversite bahçesindeki bir toplantıya polis tarafından engel olunmasının gençlik üzerinde yarattığı gelip geçici bir tepki değildi bu.. Biriken sosyal ve ekonomik nedenlerin birdenbire patlamasıydı. Hattâ bu olayların siyasî yönü bile sanıldığı kadar önemli değildir. Her demokrasi mücadelesinin derinliklerinde sosyo - ekonomik bir sebep yatar.

D.P. nin «aklı evvel» leri bu büyük gerçekleri kavrayacak çapta değillerdi. Olayları basit'e ircâ ettiler, gürültülü tedbirlerle bastıracaklarını sandılar. Bu köklü yanlışmaları ilk değildi, son da olmayacaktı.

27 MAYIS VE SONRASI

27 Mayıs ihtilâlinin karakteri nedir? Orta-Doğuda ve Güney Amerikada örnekleri çokça görülen bir askerî hükümet darbesi mi? Milletin, meşrûyetini yitirmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanması mı? Yoksa ekonomik kökleri olan toplumsal bir devrim hareketi mi?

İhtilâlin ilk heyecanları yatışır yatışmaz, Üniversite profesörlerinin hemen toplanarak, girişilen hareketin hukukî dayanaklarını tesbit etmeleri, iktidardan düşürülenlerin suçlarını Yüksek Adalet organlarına bırakmak fikrini savunarak yeni bir Anayasa hazırlığına girişmeleri, 27 Mayıs ihtilâlinin, bozulan demokratik düzeni silâhlı kuvvetler aracılığı ile yeniden kurmak gibi bir gayeyle hazırlandığı intibâhını veriyordu.

Bu görüşü kuvvetlendiren demeçler, ihtilâlden hemen dört beş hafta sonra yetkili siyasî ağızlardan duyulmaya başladı.

İsmet İnönü 5 Temmuz 1960 tarihinde Cumhuriyet gazetesine şunları söylüyordu: «Sür'atle umumî seçimlerin yapılmasında saymakla bitmez millî menfaatler vardır. Mesele, amelî olarak ne olabileceğinin tâyinindedir.»

Üniversite Rektörü Ord. Prof. Sıddık Sami Onar da İnönünün konuşmasından dört beş gün sonra görüşlerini şu sözlerle açıklıyordu: «Seçimlerin çabuk yapılması kadar hatalı bir iş olamaz. Meselenin bîtaraf bir hükümet ve bîtaraf bir idare altında halledilmesi lâzımdır.»

Birbirine karşıt gibi görünen bu düşünceler, gerçekte ihtilâlin nedenlerini açıklıyordu: 27 Mayıs meşrûyetini yitirmiş, demokrasi prensiplerine sırt çevirmiş, Anayasayı

çığnemiş, diktatörlüğe kaymış bir iktidarın, memlekete daha fazla zarar vermesini önlemek gayesiyle yapılmış bir hareketti. Halk çoğunluğunun ve uyanık kuvvetlerin desteği ile başarıya ulaşmıştı.

İlk günlerin izlenimleri bu noktada toplanıyordu. Fakat, bu izah şekli mantıkî de olsa, tümüyle 27 Mayıs ihtilâlinin sosyal karakterini ortaya koymaktan uzaktı. Zira, diktatörlüğe kayan bir iktidarın silâhlı kuvvetler vasıtasıyla devrilmesi, yeni kurulacak demokratik düzenin garantisi olamazdı. Bizzat devirenler askerî bir diktatoryaya kayabilirlerdi. Bunun böyle olmaması Türk silâhlı kuvvetlerinin belki demokratik rejime karşı olan saygılarını gösterir; fakat, ihtilâlin nedenlerini açıklamaz.

İhtilâli yapanlar, plânlama ve icraat safhalarında hangi düşüncelerle hareket etmiş olurlarsa olsunlar, başarılan devrim'in sosyal ve ekonomik kökleri olduğu inkâr edilemez.

Onbeş yıl şekil demokrasisinin ve hukuk devleti kavramının tartışması yapıldıktan sonra, ihtilâli takip eden günlerde birdenbire su yüzüne çıkan ekonomik faktörler, Türk toplumunun yüzyıllar boyunca yabancı bırakıldığı büyük meselelerin neler olduğunu anlatmaya yetiyordu.

Dünya, devamlı bir değişme hâlindeydi. Büyük endüstriden sonra fezâ çağı başlamıştı. İktisâden geri kalmış ülkelerin içinde çırpındığı meseleler, gülünç bir ortaçağ masalı gibi geliyordu onlara. Bütün dünya devletleri tekniğin getirdiği değişmelere uyuyorlar, devamlı çalışmalarla, devamlı hamlelerle çağdaşlarından geri kalmaya uğraşıyorlardı.

Oysa, Türkiye, tam on yıl sen-ben kavgaları ile, rejim güürültüleri ile değerli zamanlarını yitirmişti. Çağdaş milletlerle olan kalkınma mesafesi açıldıkça açılıyordu.

İhtilâlle birlikte, bu ilkel kavgaların kaynağı olan

parti ortadan kalkar kalkmaz, durumumuzun ne olduğu kesinlikle belirtmeye başladı. Derhal radikal tedbirlere gitmek gerekiyordu. Yeni bir Anayasa yapmak zorunluğu, plânlı devreye girmek zorunluğu, yani sosyal akımlara uymak zorunluğu kendini gösteriyordu.

Türk toplumu birkaç yıl içinde, koalisyon anlaşmazlıklarına rağmen bu olumlu yola yönelmekle on yıldır yitirdiği imkânları yeniden ele geçirebilirdi. Nitekim, sür'atli bir çalışma devresine girildi. Fakat, yeni kurulan partiler de boş durmuyorlardı. İhtilâlin silip süpürdüğü isimlerin ne kadar yakını varsa siyâset alanına sürüyorlar, ve böylece bizzat kendilerinin ihtilâle karşı olduklarını anlatmak istiyorlardı. Artık birer kuvvet olarak belirtmeye başlamışlardı. Çeşitli örgütleri, renk renk gazeteleri, Mecliste milletvekilleri, Senatoda senatörleri vardı.

Kurulmamalı mıydı bu partiler?

Demokratik rejim partilere dayandığına göre elbette kurulmalıydı. Elbette memleketin yönetiminde söz sahibi olmalıydı. Ama, gözden kaçan ince nokta şudur : Bu partiler, fikir, doktrin ve kadro olarak demokratik rejimin istediği partiler değillerdi. Bu partiler (yahut sâdece A.P.) bir memleketi terör idâresiyle susturmak tecrübelerine giriştikten sonra, zorla iktidardan alınmış bir partinin kılıç artıklarıdır; ihtilâle karşıdırlar ve içleri kinle doludur. Bu hüviyetteki bir partinin normal demokrasi prensiplerine uyararak namuslu bir idâreye yönelmesi eşyanın tabiatına da, mantık kurallarına da aykırıdır.

İşte, 27 Mayıs devriminin sâhipleri saflığa kadar varan iyiniyetlerini bu noktada cömertçe harcadılar. Kendilerine uzaktan uzağa dış gıcırdatan bu gerici kuvvetleri yeni kurulacak demokrasinin bir uzvu olarak görmek, onlara akıllarından bile geçirmedikleri siyâsi imkânlar sağlamak hatasından kurtulamadılar.

İhtilâllerin de kendilerine göre kanunları vardır. Bu kanunlara uyulmadıkça, girişilen hareketler boşlukta kalır; ihtilâle karşı kuvvetlerin güçlenip ihtilâl'i yemelerine zemin hazırlanır.

İhtilâl sonrasında bu dediklerimiz kısmen gerçekleşti. M.B.K. nin Kurucu Meclis ile birlikte yürüttüğü birbuçuk yıllık yönetimi sırasında, sinmiş görünen karşı kuvvetleri kendilerine karşı izlenen yumuşak politikadan aldıkları cesaretle önce yavaş yavaş toparlanmaya, örgütlenmeye başladılar. Sonra, sıra ihtilâli yapanların Anayasaya uygun olarak girdikleri Senatodaki durumlarına geldi. Tabii senatörlük müessesesine saldırdılar. İhtilâlcilerin şahsına saldırdılar, orduya, gençliğe, aydınlara saldırdılar. Sonunda direkt olarak ihtilâl'e de saldıracaklarına hiç şüphe yok.

Buna imkân vermekle, ihtilâlciler, kendi gelecekleri ile beraber, memleketin geleceğini de tehlikeye atmış oluyorlardı. Çünkü bugünün A.P. si eski D.P. nin dikta çekirdeğini teşkil eden reaksiyoner ve fanatik topluluğun tâ kendisidir.

27 Mayıs, bu gerici kuvvetlere ilk darbeyi şiddetle indirmişti. Sonunu getiremedi. Oysa getirmesi lâzımdı. Bunları bıçakla deri kazır gibi Türk toplumunun siyasî bünyesinden kazıyıp atması lâzımdı.

Tutulacak yol basitti : D.P. nin üst ve alt kademelerinde faaliyet göstermiş ne kadar partizan varsa, ellerinden siyasî haklarını almak, ve yeni kurulacak partilere buluşturmamak. Gerekirse, bütün yakınlarını da bu karara dahil etmek. Daha şiddetlileri de düşünülebilirdi: Memlekete bir bahçıvan çırağı kadar bile faydalı olamamış bu adamların başta gelenlerini bir kanunla millî sınırlar dışına çıkarmak, ve memleketi, normal günler gelinceye kadar kötülüklerinden korumak.

Bunlar yapılmadı, veya yapılamadı. D.P. nin gerici kadrosu, gerçekten homojen bir menfaat blok'u gibi gelip geçici olacağını tahmin ettikleri ihtilâl tasarruflarına karşı dayandılar. Pasif mukavemete giriştiler. Geçen zamanın kendi yararlarına işlediğini iyi hesaplamışlardı. Yanılmadıkları kısa bir süre sonra meydana çıktı.

Oysa, 27 Mayıs ihtilâli gerçek anlamıyla tam bir ihtilâldi. Hazırlanmış, plânlanmış, hedefleri seçilmiş, aksaksız uygulanmıştı. Millet çoğunluğu içten istiyordu bu ihtilâli, hattâ bekliyordu. Maddî ve manevî böylesine güçlü desteklere sahip olan ihtilâl'in, Türk milletine on yıl her türlü acıları çektirmiş olan bir avuç adama karşı gösterdiği yumuşaklığı izah etmek zordur. Bundan çeşitli düşüncelerin, fikir ayrılıklarının rol oynadığını kabul etmek zorundayız.

Artık uzun bir soruşturma ve duruşma devri açılmıştı. Bütün suçlular teker teker adalet karşısına çıkıp hesap vereceklerdi. Bunun, genel tansiyonu ne derece arttıracacağı, umulan kadar umulmayan reaksiyonları da ne derece meydana vuracağı belliydi. Bir kere daha çözüm yolu uzatılmıştı. Suçlulara karşı duyulan şiddetli nefret bu uzun yolun sonunda hafifleyebilir, azalabilir, yön değiştirebilirdi.

Nitekim hepsi oldu bunların.

Yassıada duruşmalarının ilk günündeki suçlularla, son günündeki suçlular arasında; ilk günündeki dinleyicilerle, son günündeki dinleyiciler arasında epeyce fark vardı.

Çünkü, yeryüzünde bir hukuk ilmi varsa, bir de psikoloji ilmi vardı. Ve hukukçular maalesef bundan habersizdiler.

İNÖNÜ'NÜN ROLÜ

Kendi elleriyle kurduğu binanın birgün ansızın tepesine çöküverdiğini görmek İsmet Paşa'nın başlıca talihsizliği olmuştur.

İnönü eski bir askerdi. Fakat ihtilâli tâkip eden günler esnasında bir askerî diktatoryanın kurulacağından ciddi olarak endişe etmişti. Uzun yıllar gerçekleşmesine çalıştığı demokrasi idealinin temelinden çöküşü olacaktır bu.

İnönü'nün istediği, kendisine, partisine ve memlekete on yıl dayanılmaz azaplar vermiş olan bir çete yönetiminin meşruiyetini kaybettiği an, müstahak olduğu silleyi yiyerek siyaset sahnesinden çekilmesi değildi. O, kendisinin de söylediği gibi bütün siyasî nimetlerin ve şöhretlerin çok ötesinde idi. En yüksek makamlarda bulunmuş, sorumluluğun her çeşidini tatmıştı. Kin ve intikam duygularının ise ideal olarak benimsediği medenî düzen içerisinde hiç yeri yoktu.

27 Mayıs devrimini, dayanılmaz bir hâle gelmiş çoğunluk diktatoryasını sona erdiren, ve yıllarca uyutulmuş sosyo-ekonomik meselelerin yeniden ele alınmasını sağlayan bir toplum hareketi olarak değerlendiriyordu. Bu hareket, bir süre kesintiye uğrayan demokratik faaliyetleri yeniden düzenleyecek, yeniden rayna oturtacaktı.

Gelişen olaylar, askerî diktatorya endişesini büyük ölçüde azalttı. İdareye el koyan Türk Silâhlı Kuvvetleri en medenî ölçüler içinde günün şartlarının gerektirdiği re-

formları yaptılar, yolları temizlediler. Fakat temizliyemedikleri birşey vardı: Kapatılan D.P. partizanlarının kafaları ve zihniyetleri.

Onlara göre, 27 Mayıs ihtilâli doğrudan doğruya İnönü'nün ve C.H.P. nin eseri idi. Onlar gençliği kıskırtmışlar, onlar yağınları tahrik etmişler, onlar orduyu ayaklandırmışlardı. Onlar olmasaydı, erken genel seçimlere gidilecek, çok kuvvetli bir ihtimalle değişmez başkanları Menderes'in yönetimi altında tekrar büyük çoğunlukla iktidara gelecekler, tekrar milletin başına belâ olacaklardı.

İnönü, bunları bildiği için, millî iradenin tecellisinden kaçmış, kurtuluşu, gençlik ve orduyu ayaklandırmakta bulunmuştu. İnönü, yürütülen bu faraziyelere herkesten fazla gülmüş olmalıdır. Çünkü, imkân kapılarını sonuna kadar zorlayan bizzat kendisiydi. Ve bizzat kendisi çeşitli vesilelerle Meclisten, diktatör taslaklarını uyarmış, onlara doğru yolu göstermeye çalışmıştı. «Sizi ben bile kurtaramam» demişti. Daha başka ne yapabilirdi İnönü?

Ama, karşısında bir siyasî parti değil, bir siyasî cam-bazhane vardı. Bütün samimi uyarmalarına karşı, sâdece sıra kapaklarını kırmışlar, sâdece çantalarını kürsüye savurmuşlar, sâdece «yuh» çekmişler, sinsi sinsi gülmüşlerdi. Bu kendilerini kuvvetli görmekten doğan basit ve ilkel davranışlar kamu vicdanında birike birike, bilinen âkıbetlerini hazırlamıştı.

Ne gelirdi bu durumda İnönü'nün elinden; Halk Partisi bu durumda ne yapabilirdi? Elbette kendi düşen ağlamazdı. Fakat D.P. nin alaylı kadrosu dünya başlarına yıkıldığı zaman ağlamaya değil saklanmaya bile fırsat bulamadılar. Birer olmuş armut gibi devşirilip kaderlerinin çizdiği yola sevkedildiler.

İnönü, bu andan itibaren bir sükut devresine girdi. Olayları yakından izliyor, hiçbir aktif harekette bulunmu-

yordu. Geniş tecrübeleri ona gerektiği zaman susmanın ve hareketsiz kalmanın da bir anlamı olduğunu öğretmişti. O biliyordu ki, memleket tarihî günler yaşamaktadır. 1945 de dikilen demokrasi fidanı ya bu fırtınanın içinde kökünden sökülecek, ya da mukavemet ederek ilerideki günler için daha sağlam, daha dayanıklı olarak meydana çıkacaktır.

Yassıada duruşmaları, işte bu tehlikeli sessizlik içinde ve dramatik bir dekorla açıldı.

Y A S S I A D A

Yassıada duruşmalarının önemi, ne verdiği kararlar-
da, ne bu kararlara mesnet olan cürümlerin tiksindirici
mahiyetinde, ne şunda ne bundadır.

Yassıada duruşmalarının asıl önemi, memleketi bir
zamanlar idare etmeye özenmiş olan kişilerin gerçek hü-
viyetlerini dünyaya ilân etmiş olmasındadır. Bu hüviyet,
genç Türkiye Cumhuriyeti için gerçekten çok acı, gerçek-
ten çok utandırıcıdır. İşin daha acı ve utandırıcı tarafı,
bu sefil ve perişen kadronun on misli daha aşağılarındaki
bir diğer kadroyu beş on gün sonra yapılacak olan 1965
genel seçimlerinde desteklemeye hazırlanan bir kalabalı-
ğın bulunuşudur.

Yassıada duruşmaları öyle sanılıyordu ki, en koyu
partizanları bile doğru yola getiren bir ayna olmuştur. Bu
aynada yıllar yılı desteklemekten usanmadıkları adamları
maskesiz yüzlerini görerek vicdanlarının sesini dinle-
mişlerdir.

Öyle sanılıyordu ki, gerek bu partizanlar, gerekse al-
datılan halk, bu yüzleri gördükten sonra kin ve nefretle-
rinin yolunu tersine çevirerek ihtilâl kadroları ile birlikte,
suçlulardan, mahvedilen vatanın hesabını soracaklardır.

Öyle sanılıyordu ki, bu sefillerin durumu, zamanın-
da onları desteklemek mes'uliyetini yüklenmiş olanlara
acı bir ders olacaktır.

Hayır! Bunların hiçbirisi olmadı. Önce yersiz bir
acıma bağgösterdi; sonra da köşeden bucaktan, işledikleri
cinayetleri hafif gösterecek mâzeretler çekip çıkarıldı.

Gören göz için, duyan kulak için, düşünen beyin için, bu adamların daha ilk duruşmalarda göze çarpan büyük bencillikleri, koflukları, korkaklıkları, tek kelimeyle ah-lâkî düşkünlükleri herşeyi anlatmıya kâfi değil miydi?

Değişmez başkanları Menderes, ilk oturumda acındırıcı pozlarla Yüksek Adalet Divânının önünde şöyle konuşuyordu :

«Bir insanının haklarını müdafa edebilmesi için muayyen şartlara ihtiyaç vardır. Beş aydanberi tamamiyle tecrit edilmiş vaziyette bulunuyorum. Bir tek odanın içinde bir nöbetçi subay beyin nezareti altındayım. Birtek kelime bile konuşamıyorum. Melekâtım sekteye uğramış bulunuyor.»

Konuşmak gerektiği halde konuşamamanın ızdırabını ancak Yassıada odalarında duyabilmişti Menderes.

İki çift kelime yayınladıkları için aylarca hapishanelerde çürütülen gazeteciler, bu ibret verici sahneyi dinleyici sıralarından seyrediyorlardı.

Yassıada duruşmaları, Türk siyasî tarihinin en dik-kate değer sayfalarından biridir. Bu duruşmalar, Türki-yedeki hürriyet savaşının kimlerle, nasıl, ve ne şartlar altında yapıldığını göstermesi yönünden büyük değer taşır.

Yassıada duruşmalarında, büyük görünen şahsiyetler, sağlam görünen karakterler birer çürük meyva gibi yerlere dökülmüş, can ciğer dost bilinenlerin suçlamaları birbirini kovalamış, suçlar ateşten birer bilya gibi elden ele yuvarlanmış; sonunda D.P. denilen heyulânın portresi silinmez çizgilerle kriminoloji tarihine kazanmıştır.

Bu duruşmalarda, kimin daha çok, kimin daha az suçlu olduğunu araştırmak yersizdir. Asılanlarla, müebbet hapse mahkûm olanların, beş yıllıklarla beraet edenlerin durumlarını tartışmak da lüzumsuz.

Ortada kollektif bir Anayasa ihlâli, kollektif bir

cürüm koleksiyonu, kollektif bir ihanet bahis konusuydu. Bizdeki medeniyet dâvâsının neden istenilen sonuçlara ulaşmadığının sebepleri araştırılıyordu. İstenen sebepler duruşmalar sırasında bulundu ve tesbit edildi.

Öncelikle, inanmış namuslu bir kadro işiydi bu; kültür işiydi, bilgi işiydi, seviye işiydi. Alelâde politika madrabazlarının meydan mitinglerinde bangır bangır bağırması ile hiçbir sosyal mesele çözümlenmiyor, aksine birbirine dolaşıyordu.

D.P. on yıllık iktidarı süresince büyük toplumsal meselelerin ekonomik derinliğine inemediği, demokrasiyi göstermelik bir çoğunluk idaresi sandığı için ağır basan şartlar karşısında bocalamış, yalpalamış, kurtuluşu kaba baskı tedbirlerinde bulmuştu. Yassıada Yüksek Divanı, sanki Anayasayı çiğnemiş, insan haklarını hiçe saymış, politikayı süflî çıkarlarına uydurmuş bir siyasî parti ileri gelenlerini yargılamıyor, yüzyıllar boyu geri kalış sebeplerimizi bu partinin mânevî suratından okuyordu.

İdam kararları ve infazlar...

Yüreği insan sevgisiyle çarpan herkesi üzdü ve ağlattı şüphesiz. Fakat bu üzüntü, yalnız bir Başbakanla iki Bakan'ın âkıbetinden dolayı değil.

Biraz da, bu tip cezaların uygulanmasına zemin hazırlayan davranışlardan kaçınılamamasından.

Biraz da, insanların bitmez tükenmez hırslarına son veremeyişlerinden.

Biraz da, asılanların peşinden yenilerinin çıkacağı endişesinden...

SONUÇ

Macerası onbeş yılda tamamlanan Demokrat Parti-
nin Türk toplumu içindeki yeri neydi? Değeri neydi? Ma-
hiyeti ve hüviyeti neydi?

Biraz eskiye dönerek en yakın çizgilerle şöyle özetle-
yebiliriz :

1 — Türk toplumu yüzyıllar boyunca, dünya görüşü,
fikir hareketleri, bilim ve endüstri olarak geri kaldığı Batı
medeniyetine ulaşabilmek için zaman zaman hamlelere gi-
rişmek zorunluğunu duymuştur. Tanzimat hareketi bu ek-
sikliğin en yüzden tedbirlerle giderilmesini öngören bir
sosyal kımıldanıştır. Fakat, meselenin özüne gidemediği,
Batıyı Batı yapan faktörlerden hiçbirisinin üzerine eğile-
mediği için sonuçsuz kalmış, reaksiyoner kuvvetlerin bas-
kısı ile olumlu hiçbir sonuç alamadan eriyip gitmiştir.

2 — Birinci dünya savaşı, Batı ile aralarında büyük
anlayış farkları olan Osmanlı İmparatorluğunu askerî güç
olarak da tamamen yıkmış, memleketin aslı yapısındaki
aksaklıkları gözler önüne sermiştir. Artık anlaşılmıştır ki,
korunmasına çalışılan eskimiş müesseseler, Türk toplumu-
nu çağdaş medeniyetlerin çok gerilerinde kalmaya zorla-
yan paslı birer ayak bağı, birer gerilik sembolleridir.

3 — Millî kurtuluş savaşı, bu gerçeklerin görülmesi ve
Batı'nın emperyalist saldırılarına karşı Türk milletinin
her alanda millî varlığını korumak azminin şahlanmasıdır.

4 — Kurtuluş savaşı sonrası, büyük sosyal reform-
lar, büyük devrimler çağıdır. Memlekette yuvalanan gerici
kuvvetler, her türlü haysiyetten yoksun bir taassup zih-
niyeti içinde bu büyük değişmelere engel olmaya çalış-
mışlar; sonunda yenilmişler, sinmişler, fakat kaybolma-
mışlardır.

5 — Çok partili demokratik düzene girme kararı, Batılı anlamda bir devlet yönetiminin ikinci defa olarak Türkiyede uygulanması tecrübesidir. Birinci tecrübenin başarı kazanamaması ikincisinin de sonuçsuz kalacağını göstermezdi. O zamandan bu zamana şartlar değişmiş, görüşler değişmiş, kadrolar değişmişti.

6 — Bu ikinci tecrübenin talihsizliği ise, zihniyet, kültür ve dünya görüşü olarak, oldukça yeterli bir genç kadronun yetişmiş olmasına rağmen, ikinci büyük partinin kaderinin, feodal düşünceden kıl kadar ayrılmamış, şark kafalı oportünist bir kadroya teslim edilmiş olmasıdır.

7 — Bu kadro, modern devlet yönetiminden olduğu kadar, çağdaş fikir hareketlerinden, sosyal değişmelerden de tamamiyle habersiz, her türlü insanî değerlerden yoksun bir acayip menfaat ortaklığıdır.

8 — Bu menfaat ortaklığının yapacağı işler önceden belliydi: On yıllık iktidarları sırasında sömürücü takımına memleketi talan ettirmişler, yabancı devletlerin tam bir ekonomik baskısı altına girmişler, dış politikayı hâkim devletlerin uşaklığı olarak kabul etmişler, halk sınıflarını birbirine düşürmüşler, ezilmiş gerici kuvvetleri oy avcılığı uğruna uyandırıp güçlendirmişler, demokrasiyi şekil olarak bile korumaya lüzum görmemişler, işçi sınıfının haklarını patronlara çiğnetmişler, köylüyü mütegalibeye esir etmişler, Türkiyeyi içte ve dışta perişan bir hâle getirmişlerdir.

9 — Türk halkı bu siyasî çeteye niçin bu kadar güvenmiş, niçin aldatıldığını bile bile bunları desteklemekten geri kalmamıştır? Kendimiz soralım ve kendimiz cevap verelim.

SORU : Acaba Türk köylüsü, kendisini ömrü boyunca toprak ağalarına, şeyhlere, mütegalibelere esir ederek, bir karış sürülecek tarlayı bile çok gören bu zihni-

yetin nesini beğenmektedir? Yaşadığı ilkel hayattan, ecir hayatından çok mu memnundur?

CEVAP : Türk köylüsü dindardır, muhafazakârdır, gelenekçidir. Ağa, onun gözünde, kendisine iş veren, iyi kötü karnını doyuran, yarı siyasî, yarı dinî bir kudrettir. Devlet ise, yıldan yıla vergi toplamaya gelen bir umacı. Bu sebepten, ağasının tuttuğu partiyi gözü kapalı destekler. Onlara anlatılmamıştır ki, asıl koruyucu kuvvet ağa değil devlettir. Onlara anlatılmamıştır ki, sosyal nitelikte olan bir devlet, ağaların bizzat kendilerinden gasbettikleri toprakları, yine kendilerine verecektir. Hayatlarını güvenlik altına alacak, emeğini ve alınterini değerlendirecek, insan gibi yaşama imkânlarını hazırlıyacaktır. Onlara anlatılmamıştır ki, ellerine sadaka kabilinden verilen birkaç kuruşluk banka kredisi, bir süre sonra yine kendilerini altından kalkınmıyacıkları borçlara sokacaktır. Hayatları eskisinden de beter olacaktır. Ve onlara anlatılmamıştır ki, din, iman, şariat, tarikat propagandaları ile kapılarına gelenler; ağalarını, şeyhlerini, hacı ve hocalarını çeşitli menfaat vaadleriyle satın alanlar, gerçekte, düpedüz birer din ve iman dolandırıcılarıdır. Saf ve temiz duygularını dolandırıp, kendi kirli hayatlarını garanti altına almaktadırlar.

Türk köylüsüne bu gerçekler anlatılmadıkça, yeni bir dünya görüşü enjekte edilmedikçe, onlar birer robot gibi sandık başlarına gidecekler ve oylarını mevcut partilerin en sömürücüsüne, en kötüsüne, en kalitesizine atacaktırlar.

SORU : Acaba Türk işçileri, Türk emekçileri, kulübelerde, gecekondualarda en kötü şartlar altında yaşamaya çalışan bu vatan çocukları; kendilerini buldukları ilkel durumdan kurtaracak, güvenliklerini sağlayacak, her türlü haklarını garanti altına alacak sosyal hüviyeti belli

partiler yerine, neden kendilerini patronlara ezdiren, emeklerini en ucuz fiyatla satın alan, ömürlerini bir yokluk ve sefâlet cehenneminde geçirmeye mahkûm eden, ve bunu da programlarında açıkça ilân eden gerici partilere oy vermektedirler?

Çok mu memnundurlar yaşadıkları bu hayattan? Kendi emekleriyle milyonlar vuran patronlar sınıfını çok mu sevmektedirler? Bu büyük tezat nereden doğmaktadır?

CEVAP : Türkiyede belirli, şuurlu bir işçi sınıfı yoktur. Emekçiler, çoğunlukla köylerden gelen, geleneklerin bağlarını kıramamış saf vatandaşlardır. Örgütsüz, dayanaksız ve kimsesizdirler. Kurulan sendikalara güvenemekte, kendilerine en asgari seçim şartlarını sağlayan güçlü bildikleri zümrelere yapışmaktadırlar. Böylece sömürü kapitalizme ve onların koruyucusu olan gerici partilere gün doğmaktadır.

Tezat gibi görünen durumun içyüzü budur. Fakat 27 Mayıs devriminden sonra gelişen işçi örgütlenmesi aynı tempoda devam ederse, bu anormal durum pek yakında değişecek, gerici partiler işçi sınıfından oy değil ancak hava alacaklardır.

Bu durumda D.P. gibi nazarî esaslardan yoksun, orta çağ görünüşlü tam bir irticâ partisinin fikir, zihniyet, politik ve ekonomik görüşlerine olduğu kadar, oy topladığı aldatılmış kitleye de sahip çıkan A.P. nin yeni Türk toplumunda yeri ne olabilir? Bu feodalite kalıntısı parti gayesinin yanında çok cüce kalan fikir kadrosuyla iktidara gelecek de hangi olumlu işler başaracaktır?

Sosyal reformları tümüyle reddettiğine göre, ekonomi olarak yağmacı bir kapitalizmden yana olduğuna göre, dış politika olarak Amerikan peykliğini benimsediğine göre, değişmeler içindeki Türkiyede bunların işi nedir?

Memleketi nereye götürmek istiyorlar?

Kovadis?

A. P. NİN KURULUŞU

27 Mayıs devriminden sekiz ay kadar sonra yeni siyasi partilerin kurulabilmesi için ilk faaliyetler başladı. D.P. nin sahipsiz sanılan oylarına sahiplenmek gayesiyle, memleketimizde ne kadar demokrasi âşığı politikacı varsa seferber oldular.

Ankara çok heyecanlı günler yaşıyordu. Yakında genel seçimlerin yapılacağı havadisi yayıldıkça acele olarak tüzükler, programlar hazırlanıyor, kadrolar tesbit ediliyor, İspanyada şatolar kuruluyordu.

Demokrat Partinin kıyıda bucakta kalmış, bir türlü değerlerini göstermeye fırsat bulamamış gönüllüleri, eski Hürriyet Partisinin C.H.P. ye katılmamış kalıntıları, şansını bir de politikada denemek isteyen amatörler takımı v.b. kollarını sıvayıp işe girişmişlerdi. Bunlara bir de ihtilâl karşı oldukları için tasfiyeye uğramış, veya ihtilâlden sonra emekliye sevk edilmiş yüksek rütbeli emekli subaylar katılınca, memleketin siyasi portresi belirmeye başladı.

Bu portredeki renk ve çizgi karışıklığına aldanmamak lâzımdı. Birbirlerine kolayca kaynaşabilirler, siyasi bir şaheser yaratabilirlerdi. Ortak fikir bu olduğuna göre vakt geçirmeye hiç sebep yoktu.

11 Şubat 1961 günü Ankarada tam altı siyasi parti kuruluş müracaatlarını yaptılar. Bunlar sırasıyla :

- 1 — Cumhuriyetçi Meslekî İslâhat Partisi
- 2 — Adalet Partisi

- 3 — Çalışma Partisi
- 4 — Memleketçi Parti
- 5 — Türk İşçi ve Çiftçi Partisi
- 6 — Mutedil Liberal Parti, idi.

Bu müracaatların yapıldığını duyan öbür müteşebbisler, aslan payını başkalarına kaptırmamak için birbirlerini çiğneyerek ileri atıldılar.

13 Şubat günü gıcır gıcır beş parti daha kuruluyordu :

1) Yeni Türkiye Partisi. Kurucular: Prof. Hikmet Belbez, Ekrem Alican, Raif Aybar, İrfan Aksu, Aydın Yalçın.

2) Düstur Partisi.

3) Güven Partisi.

4) Millete Hizmet Partisi.

5) İşçi Partisi (Şimdiki T.İ.P.)

Görüldüğü gibi meşhur Adalet Partisi, bu parti curcunası arasında pek sessiz sedasız kuruluvermişti. Resmen kurulmadan önceki adı: Türkiye Adalet Partisiydi, yani T.A.P.

Kurulur kurulmaz gazetecilerin şu endişeli esprisine hedef olmuştu: Kime tapacağız?

Fakat «cenin-i sâkıt» olarak görülen T.A.P. bu fikirde olanları derhal yalandı. Daha kuruluş müracaatını bile yapmadan 9 Şubat 1961 de bir hokkabaz elçabukluğu ile (Birlik Partisi)ni yutuverdi.

Adalet Partisinin kurucuları şunlardır : Ragıp Gümüşpala, Necmi Ökten, Şinasi Osma. Ayrıca Köylü Partisinden katılanlar: Tahsin Demiray, Ethem Menemencioğlu, Muhtar Yazır.

İlkin, hiç kimse böyle bir partinin Türk siyaset alanında yer tutacağını sanmıyordu. Bütün gözler Ekrem

Alican'ın kurduğu Y.T.P. de idi. D.P. nin mirasına konsa konsa bu parti konar diyorlardı.

Adalet Partisinin kurucuları da bu fikirde olmalıydı ki, parti sözcüsü Şinasi Osma, müracaattan önce verdiği yumuşak ve sevimli bir demeçte sâdece şunları söylemekle yetiniyordu :

«Partinin bir lideri bulunmıyacaktı. Sıcak bir siyaset tâkip edilecekti. İçte irticaa ve komünizm'e yüz verilmeyecek, dış siyasette de iktidar ile anlaşma yolu aranacaktı. Partinin adı muhtemelen Türkiye Adalet Partisi olacaktı. Başkanlık için şimdilik Gümüşpalayı münasip görmüşlerdi.»

Gümüşpala ilk temasını Gürsel'le yaptı. Gazetecilere kısaca: «Eski komutanımın sıhhatinin iyi oluşuna sevindim.» diye demeç verdi.

T.A.P. nin yani Türkiye Adalet Partisi'nin tüzük ve programlarını hazırlayacak heyet işe girişmişti artık. Bunlar: Muhtar Yazır, Saim Sarıgöllü, Mehmet Yorgancıoğlu, Hüsrev Kubat, İhsan Ünal, ve Şinasi Osma'dan ibaretti. (Bu programın nasıl bir program olduğunu sonra inceliyeceğiz).

Gümüşpala'nın temkinli sükûneti yanında «Yâver-i has» Şinasi Osma ilk çıkışlarını yapmaya başlamıştı: «Biz münfesih D.P. nin temiz kalmış, kirli hiçbir işe kirmemiş mensuplarını elbette sinemize alacağız.»

Bu çıkışlar sinmiş D.P. liler üzerinde etkisini gösterecekti tabii. Mırılı dozajı artacak, sesler yükselecek, açık ve gizli faaliyetler başlayacaktı.

Bunun sonucu olarak 16 Mart 1961 de Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Yorgancıoğlu ve beş eski D.P. li İzmirde nezarete alındı. Bunlar, D.P. yi ihya etmek, A.P. yi D.P. nin devamı olarak göstermek, ve Yassıada'da olan sanıkları yine işbaşına getirmek istemişlerdi.

20 Martta Gümüşpala bu olay üzerine Gürsel'e koşarak: «Aramızdaki fena fikirlileri icap ederse kanuna teslim ederiz.» diye teminat veriyordu.

Fakat bu sözleri İzmir İl Başkanı Emekli General M. Ali Aytaş şu demeciyle yalanlıyordu sanki:

«Yeni kurulan bir partinin — önceki seçimlerde öteki partilerin aldıkları rey nisbetleri belli olduğuna göre — D.P. nin reylerini kazanmak istemesi tabiidir. Zira serbest olan reyler bunlardır. Gerçek şudur ki, bizi töhmet altında bırakmak isteyenler aslında bizden korkmaktadırlar. Bizim ise onlardan zerre kadar korkumuz yoktur.»

Gümüşpalanın büyük hatası, böyle demeçler vermekten çekinmeyen M. Ali Aytaş tipindeki adamları hemen o anda kulağından tutup partiden atmamasıdır.

Bu yapılmadığına göre normal olanı, ihtilâlin silleşinden pek ucuz olarak yakasını sıyrabilmiş general rütbesindeki bu emekli D.P. hayranının palavralarına gülüp geçmekti.

Fakat olaylar olduğu yerde kalmıyor, genişlemek, yayılmak istidâdını gösteriyordu.

29 Mart 1961 tarihinde General Refik Tulga durumu şöyle açıkladı :

«Kuyruk var mıdır, yok mudur? Kuyruk vardır. Çünkü benimle mektuplaşıyorlar. Bunları ikiye ayırmak lâzım. Birincisi yobaz demokratlar, ikincisi demokratlar. Her ikisini de bir esâtiri mahlûka benzetebilirim. Başı, gövdesi, kuyruğu var. Başı ve kuyruğu vuruyor, gövdesi cereyanları tâkip ediyor.»

Bir buçuk ay kadar sonra da bizzat Orgeneral Cemal Gürsel bu kuyruklara sert bir şekilde ihtar ediyordu:

«İhtilâl çıkarmak, partilerini ihyâ etmek isteyen D.P. lilere aman vermeyeceğim. Ne yazık ki, bir kısım yeni partilerin gözleri kârarılmış liderleri gûya bu adamların nüfu-

zundan istifade ederek rey kazanacaklarını sanıyor, bunlara baş yerlerini veriyorlar. Fena adamlar, işte kuyruk dediğimiz bu bedbahtlardır. Başlarından büyük işlere giren, memlekette ihtilâl çıkararak intikam almayı tasarlıyan gafiller. İşe bakın ki, onlar bizi gaflette zannediyorlar. Tasavvurlarını yürütmek için askerî okullara, birliklere, depolara sokulmaya cür'et ediyorlar.

Bunlar D.P. nin kötü artıkları, içleri kinle dolu olanların sabırsızlarıdır. Elbette cezalarını göreceklerdir.»

Bu kuyruklar Gürsel'in dediği cezaları görmeden, daha azgınları beyannâme hazırlıyor ve tehlikeli tahriklere girişiyorlardı. Ahmet Çiftçi adında bir A.P. li 26 Haziran 1961 günü bu beyannameleri dağıtırken suçüstü yakalanıyor ve nezarete alınıyordu.

Beyannamenin özeti şuydu : «Şayet askerlerin arasında size silâh kullanan olursa, önce emir veren subayı, sonra da askeri öldürmekte tereddüt etmeyin.»

Bu Ahmet Çiftçi adındaki partili A.P. tarafından Anadolu'da teşkilât kurmaya memur edilmişti. (Önümüzdeki 1965 genel seçimlerinde de sanırsam A.P. tarafından aday gösterilecek ve muhtemelen Meclis'e girecektir.)

Beyannameci A.P. linin yakalandığı aynı gün Adalet Partisi de kamuoyu'na arz edilecek olan Yeni Anayasa için bir bildiri yayınlıyarak, Anayasada eksiklikler olduğunu ileri sürüyordu.

Bildiri şöyle bitiyor: «Biz idareci sıfatıyla destekliyoruz, fakat son ve kat'î hükmü millete bırakıyoruz.»

- A. P. NİN SOSYAL HÜVİYETİ

Adalet Partisinin yüksek yöneticiler kadrosunu teşkil edenlerin dış parlaklığına biran için kanmaz ve tırnağınızın ucuyla partinin üstündeki yaldızı şöyle bir kaldırırsanız göreceksiniz manzara şudur: Menfaat düşüncesiyle birbirine kenetlenmiş ilkel bir zihniyet panayırı. Bu panayırda sosyal fikir: oportünizm; ekonomik fikir: Dış kapitalizmle ortaklaşa çalışan modern bir sömürme mekanizmasıdır.

Bu panayır temsilcilerinin ideali, düpedüz bir feodalite düzeni kurmak ve bu düzen içinde her türlü değişimleri, reformları, kalkınma yollarını tıkayarak, Türk milletinin kaderine sahip olmaktır.

Adalet Partisi programı, medenî dünyanın bütün partilerini fikir plâtförmüne oturtan teorik esaslardan mahrumdur.

Nedir o halde bu A.P. denen topluluk? Açıkça liberal bir parti midir; yoksa muhafazakâr unsurlara dayanan bir islâm partisi mi?

Bu parti, programı ile, oy istediği seçmenlerin menfaatlerini ne derece temsil etmektedir?

Bu partinin dayandığı, menfaatlerini savunduğu belli sınıflar ve zümreler hangileridir?

Nedir bu A.P. yöneticilerinin sosyal menşeleri? Meslekleri, iktisadî ve malî durumları?

İşte bu soruların cevabını verdikçe Adalet Partisinin sosyal hüviyeti meydana çıkacak, oy istediği kitlelerin menfaatleriyle hiçbir ilişkileri olmadığı daha iyi anlaşılacaktır.

Adalet Partisi eğer liberal bir parti ise, bu liberalizm, Batı dünyasında eşine rastlanmayan bir liberalizm olsa gerektir.

Türkiyede yerine oturmuş bir burjuvazi yoktur; sermaye birikimi yoktur; bütün istihsal faaliyetlerini yüklenecek bir özel sektör yoktur; ve Türkiyenin dış pazarları yoktur, sömürgeleri yoktur.

Bu yoklar nasıl bir mucize ile var edilip Türkiyenin kalkınması özel teşebbüse yükletilecektir? Ve kâr gâyesini esas tutan özel teşebbüs nasıl bir mucize ile kolay kazanç yollarını terkederek iktisadî faaliyetlerin temel direği olacak, memleketi bir sanayi cenneti haline getirebilecektir?

Batının kapitalisti dış pazarları sömürür, kârını memlekete getirir; bizinkiler ise yabancı şirketlerle anlaşarak memleketin zararına çalışırlar.

En basit çizgilerle durum böyle olduğuna göre, A.P. nin liberalizm'i neyi ifade etmektedir? Ekonomik düzen dışındaki liberalizmi mi? Yani aşırı sağcılığı, aşırı milliyetçiliği, aşırı dindarlığı mı? Yoksa hortlamış bir ortaçağı mı?

Bir noktaya kadar bunu kabul etmek gerekir. Çünkü, şimdiye kadar yapılan A.P. propagandasında bütün bu özellikler meydana çıkmış; dejenere edilmiş bir liberal ekonomi anlayışı ile, aşırı sağcı fikirler arasında bir paralel kurulmasına çalışılmıştır.

Sosyal hüviyeti bu derece çağ dışı olan bir parti ne yüzle ortaya çıkar da, menfaatlerinin tam tersini savunduğu sınıf ve zümrelerden oy isteyebilir? O sınıf ve zümreler nasıl olur da, kendilerini değil, fakat bir avuç varlıklıyı korumak gâyesiyle kurulmuş bir partiye oy verebilirler?

Gülünç tezatlarla dolu bu durumu A.P. programın-

dan madde madde alıp inceliyelim.

A.P. tüzüğü'nün ilk maddesi bir aldatmaca üzerine kurulmuştur. Bu madde şudur :

«Madde 1 — Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, İnsan Hakları Beyannamesi, Medenî Kanun ve Cemiyetler Kanunu esasları ve diğer kanunlar dahilinde çalışmak üzere (Adalet Partisi) adıyla bir siyasî parti kurulmuştur. Partinin merkezi Ankaradır.»

Bu madde, Adalet Partisinin «Türkiye Cumhuriyeti Anayasası» dahilinde çalışmak üzere kurulduğunu belirtiyor. Oysa, aynı A.P. bu Anayasanın kabul edilmemesi için taraftarlarını seferber etmiş ve referandum sırasında «hayır» da hayır vardır sloganıyla 4,5 milyon red oyunun çıkmasını sağlamıştır. Beğenmediklerini oyları ile belli ettikleri bir Anayasaya saygılı olacaklarını söylemeleri ötedenberi örneklerini görüp durduğumuz kaba bir aldatmacadan ibarettir.

Yine tüzüğe göre A.P. ye girmek için aranan şartlardan bazıları şunlardır :

«Madde 3 — e) Yetki ve nüfuzunu kullanarak insan haklarını çiğneyici fiillerden doğan bir suçtan, vatana hiyanetten, komünistlikten, irticadan ve mukaddesâta hürmetsizlikten, şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan ve her ne şekilde olursa olsun âmme malını çalmaktan hüküm giymemiş bulunan her Türk vatandaşı üye olabilir.»

Adalet Partisi düşük D.P. nin bir devamı olduğunu kır at amblemini almakla halk oyuna teşkil ettirdiğine göre, «yetki ve nüfuzlarını kullanarak insan haklarını çiğneyici fiiller» cümlesinin kapsamından, Yassıadada mahkûm olmuş eski iktidar mensuplarını hariç mi tutmaktadır? Eğer böyleyse Yüksek Divân'ın kararlarını tanımlıyor demektir. Böyle değilse, parti kademelerini dolduran eski D.P. lilerin anlamı nedir? «Vatana hiyanet» kavra-

mından da aynı sonuçları çıkarabiliriz.

Tüzüğe attığımız bu kısa bakıştan sonra partinin gerçek hüviyetini belli eden programına eğilebiliriz. Prensiplerin 3 üncüsü aynen şudur:

«Milletimizi en kısa zamanda kalkındırıp medenî garp milletleri seviyesinde bir refah ve medeniyete kavuşturarak vatanımızı bir mâmure haline getirmeye ve bu suretle de milletimizin istiklâlîni ebedileştirmek için yapılacak plânlar dahilinde çalışmaya kat'î zaruret görmekteyiz.»

4 cüsü de şu: «Memleketimizi vâsıl olduğu terakki merhalesinden geri götürecek her türlü siyasî, içtimâî zihniyeti reddettiğimiz gibi, milletimizin bir an evvel çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması için lüzumlu hamlelerin devamlı olarak yapılmasını zarurî görüyoruz.»

Bu kadar büyük idealleri olan bir siyasî partinin elbette bu idealleri gerçekleştirecek metodları da olmalıdır. Prensiplerin 6. sı bu metodları gösteriyor:

«Çalışma sahasının en geniş ölçüde pürüzsüz olarak açık tutulması ve iş hürriyetinin mutlak surette sağlanması lâzımdır. Devletçilik şahsî teşebbüsün bittiği yerde başlar. Ancak zaruret hallerinde tatbik edilir. İktisadî kalkınmamız için yabancı sermayenin teşvikine taraftarız. Devletin zenginliğini milletin zenginliğinde görmekteyiz. Bunun için ağır vergilere taraftar değiliz. Mevcutların da hafifletilmesini istiyoruz.»

Bu madde hiçbir şüpheye yer vermiyecek derecede A.P. nin ekonomik görüşünü yansıtmaktadır. Bu istenilen ekonomik düzen karma ekonomi değildir. «Çalışma sahaslarının en geniş ölçüde» özel teşebbüse açık tutulduğu, yabancı sermayeye dayanan su katılmadık bir kapitalizm'dir. Bu kapitalizmde, devletçilik ancak zaruret hallerinde uygulanacak veya hiç uygulanmayacaktır. Vergi-

ler hafifletilecek veya kaldırılacaktır. Böylece millet toptan zengin olduktan sonra, devlet de bu zenginlikten nâsibini alacaktır.

İktisaden geri kalmış bir ülkede, böyle programlara sahip bir partinin bulunması gerçekten utandırıcıdır.

Bu şaheser fikirleri daha berrak olarak «İktisadî düzen ve kalkınma politikası» bölümünde buluyoruz.

«Madde: 13 — Demokratik düzenin ayrılmaz bir parçası olan hür iktisat düzeni ve özel teşebbüs sistemine olan inancımız, bu sistemin yalnız hürriyet alanında değil, toplum refahı ve iktisadî kalkınma bahsinde de en başarılı ve müessir bir sistem olmasından ileri gelmektedir.»

A.P. nin Ticaret Bakanı Macit Zeren de yukardaki fikirleri şu kısa cümle ile formüle ediyordu: «Özel teşebbüsü sevmek fazilettir.»

Bu çok garip fazilet anlayışını 15. madde daha açıklıkla belirtiyor :

«İktisadî bünyemizi modernleştirerek piyasa ekonomisinin tesirli ve verimli bir şekilde çalışabilmesi için gereken şartları hazırlayarak, fertlerin ve vatandaşlarımızın kazanma, çalışma, servet ve mülk edinme arzularına geniş imkânlar açarak, millî gelirimizdeki artışı sür'atlendirebileceğimize, fert başına düşen geliri artırabileceğimize inanıyoruz.»

Bütün bu yaldızlı fakat kof lâf kalabalığından çıkan anlam şudur : A.P. köhne bir kapitalizm anlayışıyla memleketi kalkındırabileceğine inanmıştır. D.P. de aynı fikirdeydi. Bu miadı dolmuş metodlarla memleketin değil, fakat mutlu bir azınlığın kalkındığını on yıllık tecrübeler göstermiştir. Bu on yıl zarfında, «fertlerin ve vatandaşlarımızın kazanma, servet ve mülk edinme arzularına geniş imkânlar açılmış» ve memleket ekonomisi bir avuç patron zümresinin iştihasına terkedilmiştir.

Bu istenen sistemde, millî gelirimizdeki artış belki sür'atlenebilir. Fakat bu artış doğrudan doğruya beş on bin kişinin cebine girer, ve halkın emeği ile yeni yeni milyonlar türetilir.

Maddeler apaçık gösteriyor ki, A.P., oy istediği kitlelerin menfaatleriyle çatışan bir anlayış içindedir. A.P. bir mutlu azınlık, bir zengin zümreler partisidir. Halk yığınlarının bu partiden en küçük bir menfaat ummalarına bile imkân yoktur. Ama, onlar, demagojiyle, lâf cambazlıkları ile bu niyetlerini örtmeyi becermekte, korkunç bir pervasızlıkla, sömürdükleri yığınlardan oy istemektedirler.

A.P., bu maddelerde ifadesini bulan ilkel anlayışla da yetinmemektedir. Devletten, sermaye sahiplerini koruyucu bir tutum beklemektedir:

«Madde 17 — İktisadî kalkınmada devlet teşebbüsünü ferdî teşebbüsü kıskanan ve ona rakip çıkan menfî, kıskanç ve kısır bir devletçilik şeklinde değil, fakat büyük monopollerin kurulmasını önleyen, onların faaliyetlerini düzenleyen, ferdî teşebbüsün gücü yetmeyince onu tamamlayan ve ona yardımcı olan, teknik bilgi, sermaye yetersizliği ve yüksek risk icabettiren alanlarda öncü ve yol gösterici bir rol oynayacak müessese olarak kabul ediyoruz.»

Adalet Partisi bu iktisat anlayışı ile memleketi kalcındıracak, sür'atle sanayileştirecek, millî geliri artıracak, işsizliği önleyecek, sosyal adaleti sağlayacak, ve Türkiyeyi çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştıracak.

Bu derece ekonomik gerçeklere yabancı bir kadro, elbette plân fikrine de açıkça cephe alamadığı için, dejenere edip, özel teşebbüsün bir oyuncağı haline getirecektir.

Şu acayip maddeye bakınız:

«Madde: 28 — Plân için tesbit edilen hedeflerin özel sektör için zorlayıcı değil yol gösterici mahiyette olması gerektiğine, müteşebbislerin maliye ve kredi politikası, dış ticaret politikası gibi çeşitli alanlarda alınacak faiz, yatırım indirimi, vergi muafiyeti, ucuz veya bedava arsa, bol ve ucuz enerji, bina temini, malî yardım ve sübvansiyonlar, farklı resim ve tarifeler, teknik yardımlar gibi «özendirici tedbirler» yoluyla teşvik edilmesi gerektiğine inanıyoruz.»

Yâni, devlet, özel teşebbüs'ün iktisadî faaliyetler dışında gelişen ve özellikle kâr gayesini güden yatırım ve diğer faaliyetlerini kontrol etmek şöyle dursun, teşvik edecek, keselerini daha kolaylıkla doldurmak için imkânlar sağlayacak, vergiden muaf tutacak, bedava arsa, bina verecek, farklı resim ve tarife tatbik edecek, bankalardan az faizli krediler temin edecek, ayrıca malî yardımda bulunacak, ve bunun adı «özendirici tedbirler» olacak.

Peki, devlet bu özendirici tedbirleri almazsa ne olur? Özel sektör plân'a küser ve köşesine çekilir herhalde.

Özel sektör kavramının içine ne kadar yabancı şirket komisyoncularını, ithalât ve ihracat vurguncularını, kompradorları, spekülâtörleri almamaya çalışırsak çalışalım, genel tarif içinde bunların da bir yeri olacaktır. A.P. programındaki özel sektör deyimini elbette, yalnız, büyük sanayicileri, fabrikatörleri, tüccarları içine almamaktadır. Yukarıda söylediğimiz zümreleri de kapsamaktadır.

A.P. bu zümrelere gösterilen kolaylıklarla yetinmiyor. Devlet eliyle daha geniş imkânlar hazırlamak gayesini güdüyor. Ama, köylünün, işçinin, küçük esnafın durumunu ne olacak? Onlar da üretimi falan bir yana bırakarak mutlu azınlığın arasına mı katılacaklar? Artacağı söylenen millî gelirden aslan payı mı çıkaracaklar?

Hiçbirisi olmayacak bunların. Onlar yine çalışacak,

yine ezilecek, yine emeklerinin karşılığını alamıyacaklar. Buna mukabil özel sektör kavramının içine girenler milyon üstüne milyon koyacaklar.

«... Yabancı sermayenin risk ve ikraz sermayesi şeklelerinden farklı değil :

«... Yabancı sermayenin risk ve ihraz sermayesi şeklinde, teknik bilgi, tesisat ve patent olarak gelişini hızlandırmak için gereken bütün tedbirleri alacağız.»

A.P. bu tedbirleri aldıktan sonra, yabancı sermaye memlekete akacak, büyük yatırımlar yapacak, ekonomik hayatımızı düzenleyecek, ve sonra... kara gözlerimize baka baka, yoksul halkın sırtından çıkardığı dövizleri yüklenip götürecek memleketine.

Büyük gerçek şudur: İktisaden geri kalmış bir ülke yabancı sermaye ile kalkınamaz. Yabancı sermaye kazanç gayesiyle yatırım yapan bir özel kuruluştur. Girdiği ülkenin ne ekonomik problemleriyle ilgilenir ne kalkınmasıyla. Kazandığı sürece büyük devlet garantileri ile kalır ve kökleşir. Aksi halde çeker gider.

Türkiye böyle tecrübelerden geçmiştir. Ve imtiyaz tanıdığı yabancı şirketleri ülkeden kovabilmek için büyük zorluklara uğramıştır. Emperyalist Batı devletlerine karşı ilk bağımsızlık savaşını açan Atatürk bu gerçekleri iyi bilirdi. İnönü de iyi bilir. Ama, A.P. nin başında bulunan birkaç perişan adam bu gerçekleri bilmedikleri gibi, Türkiyenin iktisadî bağımsızlık savaşının hangi temellere dayanması gerektiğini de bilmezler. Onların bütün bildikleri, eski D.P. yöneticileri gibi, kuvvetli bir devlete yaslanmak ve o devletin ne niyetlerle verdiği artık iyice bilinen şartlı yardımlarını ortaya dökerek piyasadaki yalancı kıpırdanışları bir dört yılın garantisi olarak kullanmaktır.

Şüphesiz bir iktisat politikasıdır bu da. Ve bu poli-

tikanın neye mal olduğunu hepimiz biliyoruz.

A.P. nin toprak reformu hakkındaki görüşü, kelime cambazlığının altında yatan feci bir zihniyetin ifadesidir :

«Madde: 45 — Topraksız köylülerin topraklandırılmasını lüzumlu ve zaruri görmekteyiz. Topraklandırmayı dar anlamda toprak dağıtımını şeklinde değil, ziraî kalkınmamızı sağlayacak bir politikanın tümü olan ziraî reform'un bir unsuru olarak anlıyoruz. Devlet elinde bulunup verimli bir şekilde kullanılmayan ve işlenmiyen bütün toprakların, düşük produktivite ile işlenen topraklardan muayyen ölçüler üzerinde bulunanların, bunları verimli bir şekilde işletebilecek çiftçilere, belli ölçüler ve şartlarla dağıtılmasına taraftarız. Düzenli işletmelerimizin muhafazası ve bunlarda mülkiyet emniyetinin korunması ana prensiplerimizdendir.»

Adalet Partisinin ziraî reform adını verdiği bu görüşteki sistemli saçmalıklara bir isim bulmak gerçekten zor.

A.P. topraksız köylülerin topraklandırılmasını lüzumlu ve zarurî görürmüş. Ama, bu topraklar ağaların tekelindeki topraklar değildir. «Devlet elinde bulunup da verimli bir şekilde kullanılmayan ve işlenmeyen» topraklardır. Yani, köylülere verilecek topraklar devletin topraklarıdır. Bir de «düşük produktivite ile işlenen toprakların muayyen ölçüler üzerinde» bulunanları.

Peki, bu toprakların produktivitesi nasıl tâyin edilecektir? Muayyen ölçülerin sınırı ne olacaktır?

Herhalde dağda, bayırda, taşlı, çakıllı, istihsale elverişli olmayan topraklar «al, işle» diye köylüye dağıtılacaktır. Onun da hepsi değil; «Muayyen ölçüleri aşan» kısımları.

Düzenli işletmeler ise (Toprak ağalarının elinde bu-

lunan arazi olacak) muhafaza edilecek ve bunların «mülkiyet emniyeti» korunacaktır.

Uzun sözün kısası, ağaların topraklarına ilişilmiyecek, bunun da adı ziraî reform olacak.

İşte, A.P. nin oy depoluğunu yapan köylülerin hakları da böylece en âdil esaslarla korunmuş oluyor.

Zavallı reform! Zavallı köylü!

Adalet Partisinin programı baştanbaşa bu tip saçmalıklarla doludur. Dilleri kadar sosyal görüşleri, sosyal görüşleri kadar ekonomi anlayışları da eskinin eskisi olan bu fosilleşmiş kadrodan birşeyler beklemek hayalden de öte bir davranıştır.

Bu zihniyet iktidara geçer geçmez elbette C.H.P. yi solculukla, T.İ.P. ni komünistlikle suçlayacaktır. Kozlu da olduğu gibi işçileri kurşunlatacak, sarı sendikalar kurduracak, toplu sözleşme ve grev hakkını kaldırmaya uğraşacak, köylüyü ağaya, işçiyi patrona ezdirecek, Üniversiteye baskı yapacak, fikir hareketlerini baltalayacak, yobazları ümitlendirecek ve kısa zamanda Türkiyeyi Menderes zamanındaki durumuna getirecektir.

Şimdiden kulakları dolduran koalisjonsuz iktidar söylentileri, bu gizli niyetlerin kafalarında ne derece yer ettiğini gösteren kesin işaretlerdir.

SEÇİMLER VE KOALİSYONLAR

Sosyal hüviyetini açıkladığımız A.P. henüz kitlelere yayılmayan bu durumundan her zaman kurnazca faydalanmıştır. 1961 seçimleri bu kurnazlığın çeşitli örnekleriyle doludur. A.P. bu seçimlerde tek bir olumlu fikir söylemeden sadece halkın duygularıyla oynamış ve maalesef başarı kazanmıştır. Ortam atıp savurmaya uygundu o günlerde. Parti propagandaları serbest bırakılmıştı.

Namık Gedik gibi bir siyasî şerir'in karısı «Bağrı yanık Türk anası» diye halka sunulabiliyor, Samet Ağaoğlu'nun eşi ise bu mizansende Melâhat Gedik'i yalnız bırakmıyordu.

İstanbulda Muhittin Güven adındaki mühendis, «Gözlerime bakın ne demek istediğimi anlarsınız.» gibi sözlerle on yıllık rezalet devrinin özlemini dile getiriyor, ve A.P., tadını unutamadığı yağma sofralarının peşinden dolu dizgin koşuyordu.

1961 seçimleri Ekim ayının 15. Pazar günü bu hava içinde yapıldı. Alınan sonuçlar, Yassıadada ortaya dökülen kirli çamaşırların, istenilen ölçüde etkili olmadığını gösteriyordu:

A.P. 3,527,435 oy almış ve Meclise 158 milletvekili sokmuştu. C.H.P. nin aldığı oy miktarı 3,724,752, milletvekili sayısı 173 dü. Diğer iki partiden Y.T.P.: 65, C.K. M.P.: 54 milletvekilliği elde etmişlerdi.

Türk siyasî hayatında şimdiye kadar denenmemiş bir usul denenecekti artık. Koalisyon.

Alt yapı olarak birbirini andıran, fakat politik ve ekonomik görüş bakımından adamakıllı farklı iki büyük parti memleketi birlikte yönetmek zorunda kalmışlardı. Birlikte çalışmak imkânsız değilse bile son derece zordu.

İhtilâlê karşıt bir parti niteliğinde olan A.P. hemen seçimden sonra bir büyük buhrana sebep oldu. Düşük D.P. nin nazariyatçısı olduğu bilinen katı muhafazakâr Profesör Ali Fuat Başgil'in Cumhurbaşkanlığı adayı olmasında ısrar etti. Ama, herşeye rağmen, devrimin daha ne ruhu kaybolmuştu ne de havası. Zinde kuvvetler zindeliklerini muhafaza ediyorlardı. Çetin tartışmalardan sonra ihtilâl'in başı olan Orgeneral Cemal Gürsel 26 Ekim 1961 de Cumhurbaşkanı seçildi.

Demokrasinin hiç olmazsa şekli kurtarılmıştı. Fakat özündeki çatlaklık A.P. nin gerici direnmeleri ile büsbütün büyümek istidadındaydı.

A.P. oylarına dayandığı bir kısım halkın duygularını basamak ederek daha da yükseltilere tırmanmak istiyordu.

Yassıada, başta sevgili Menderesleri olduğu halde iki Bakanlarının başını yemiş, fakat geride kalanlar çeşitli cezalarla başlarını kurtarabilmişlerdi. Bunları buldukları hücrelerden alıp tekrar hayata kavuşturmak A.P. nin başta gelen göreviydi. Onları ilgilendiren, memlekete faydalı bir çalışma devresine girerek, geçmiş günlerin yaralarını sarmak değildi. Onlar D.P. nin koyu taraftarlarının gönlünü hoş etmek için, Kayseri hapishanesine kapatılmış olan düşük D.P. yöneticilerinin ve milletvekillerinin affedilmesini sağlamak peşindeydiler.

İlk koalisyonun A.P. kanadından ortaya sürülen en esaslı fikir şimdilik buydu..

Tahmin edildiği gibi C.H.P. - A.P. koalisyonu başarılı olamadı; uzun ömürlü de olamadı. A.P. ni bu zoraki or-

taklıkta tutan tek âmîl, korkuydu. Yalnız C.H.P. den değil, ordudan, gençlikten, halktan değil, gölgelerinden bile korkuyorlardı. Bu, sureti haktan görünüp gizli niyetler taşıyanların korkusuydu.

22 Şubat olayları bu korkuyu en büyük noktasına getirdi ve A.P. nin gizli niyetlerini bir süre gerilemeye mecbur etti.

Bu kritik günlerde A.P. nin politikası iki kelimeyle özetlenebilir : Aşırı isteklerde bulunmak ve tepki görür görmez rücu etmek. Bıktırıcı ve mânâsız bir politika usulüdü bu..

22 Şubat ihtilâl teşebbüsünde de aynı politikanın akislerini görüyoruz : Önce af yaygaraları ile kıyametleri koparmışlar, sonra İnönü'nün kanatları altına sığınmışlar, daha sonra tekrar eski uzlaşmaz tavırlarını takınmışlardır.

Bu ciddiyetle ilgisi olmıyan zikzakları yalnız koalisyonu sarsmakla kalmıyor, parti bünyesinde de çeşitli huzursuzluklara sebep oluyordu. Aralarında mutediller, müfritler, ırkçılar adı altında birtakım klikler belirmişti. Kıyasıya bir boğuşmadan sonra istifalar, ihraçlar birbirini kovaladı. Bu post kavgasının kahramanlarını tanıtmaya lüzum yok. Sebep de yok. Çünkü kopan kavganın nedenleri kadar, kahramanlarının şahsiyetleri de hiçbir anlam taşıyor.

C.H.P. — A.P. koalisyonu çöktükten sonra İnönü'nün Başbakanlığı altında kurulan 2. ve 3. koalisyon hükümetleri nisbeten başarılı göründüler. Bu devrelerde A.P. nin muhalefeti, anlamsız bir sükûttan ibarettir. Af sessiz sedasız gerçekleştirilmiş, ellerindeki büyük koz alınmıştır. Söyleyecek başka neleri vardı ki..

RAGIP GÜMÜŞPALA

Orgeneral Ragıp Gümüşpala insan olarak iyi, asker olarak değerli, fakat politikacı ve parti başkanı olarak renksizdi.

Onun bu renksizliği itiraf edelim ki, ihtilâl sonrasının en kritik günlerinde olumlu bir rol oynamıştır. Fazla renkli bir politikacı, o günlerin A.P. sine başkan olsaydı, partinin genişlemeye ve yayılmaya imkân bulamadan kuryup gitmesi muhtemeldi.

Ragıp Gümüşpalayı : «Eğer bir parti seçmek icap ederse, bu, İnönünün şerefli partisi olacaktır.» sözleriyle değerlendirmek yanlıştır. Çünkü o, bu sözlerinde samimi olduğunu, C.H.P. ve İnönü ile kurmuş olduğu medenî münasebetlerle isbat etmiştir. Onun yerine bir başkası olsaydı, ilk günden, bu medenî münasebetleri bir aşiret kavgasına döndürebilirdi. Gümüşpala bunu yapmamıştır. İlk koalisyon sırasında beliren her türlü fikir ayrılıklarının törpülemiş, çirkin politikacı oyunlarını bir askere yakışan mertlikle öteye itebilmiştir.

Fakat başında bulunduğu kitle öyle bir kitleydi ki, ne bu davranıştaki inceliği sezebiliyor, ne de kurulmasına çalışılan münasebetlerdeki medenî ölçüyü hoş görüyordu. Onlar, ihtilâl'in soğumayan ateşinden korunmak için kısa bir süre başlarında bir asker genel başkan bulunmasını uygun görmüşlerdi. Kritik günler geçtikten sonra, büyük çoğunlukla iktidara konduktan sonra, elbette bir çaresini düşüneceklerdi.

Gümüşpala onların bu niyetlerini biliyor muydu, bilmiyor muydu? Belli değil.. Yalnız parti geliştikçe, ilk günlerin o yumuşak başlı, ihtilâle saygılı Orgeneralinin değiştiği göze çarpıyordu.

Sahip olduğunu sandığı kitlelere hoş görünmek, yararlanmak çabası mıydı bu? Yoksa, askerlikte edindiği emretme alışkanlığının politik hayatta da devam isteğinin dışı vuruşu mu, bilinmiyor.

Bilinen birşey varsa, ileri yaşına rağmen devamlı gezmesi, ve ilk günlerdeki ölçülü sözlerinin gitgide sertleşip, dozunu kaçırmasıydı. Öyle ki, İnönüye bile, 14. Louis gibi davranıyor diyebiliyordu. (Aslında yanlışlıkla 16. Louis demişti).

Adalet Partisinin müfrit taraftarları artık paşalarından memnundular. Çevresindeki emekli askerler de memnundu (Osma, Demirdağ, Aytaş takımı). 1961 seçimlerinde aldıkları sonuçlar da bu memnunluklarını arttırıyordu.

Gümüşpala, A.P.deki Genel Başkanlığını iyice sağlamlaştırmıştı. Tabii, onunla birlikte partideki emekli askerler grubu da.. Ama bu durumdan memnun olmayanlar da vardı: Parti dışında memleketin sağlam kuvvetleri; parti içinde de sömürücü tüccar ve iş adamları takımı.

Bu iki yanlı tehlike zaten devamlı didişmeler sonucu hasta düşen emekli Orgeneral'i daha aktif olmaya zorlayınca, tamamlamak istediği işleri yapamadan ebediyen kayboldu gitti.

Bu ölüm, A.P. nin ilk günlerdeki plânlarına yardımcı oldu. Bir küçük Anadolu şehrinde doktorluk yapan Sadeddin Bilgiç, meşhur tahkikat komisyonu üyesi olan nurecu ağabeyisi Sait Bilgiçten boşalan yeri doldurmak için A.P. saflarında politikaya atılmıştı. Onu kolundan tutup Genel Başkan Vekili yaptılar.

Türkiye ve dünya meselelerine bir sokak kedisi kadar yabancı olan bu palabıyıklı genç kasaba doktoru, bir süre âfakî lâflarla partiyi yürütmeye çalıştıktan sonra, yapılan ilk büyük kongrede, yerini, kendisi kadar bilgili, kendisi kadar usta bir başka meçhula terketti.

Türkiyenin en kritik günlerinde, büyük parti olmak iddiasıyla ortaya çıkan bir topluluğun başkan olarak alelâde sıra adamlarına itibar etmesi, fikrî kadro bakımından ne derece boş, ne derece değersiz olduklarını ispatlayan en şaşmaz belgedir. Ve Türk toplum hayatında bu derece boş ve değersiz adamların yer alabilmesi, kendimize has özelliklerden olsa gerektir.

SÜLEYMAN DEMİREL

Süleyman Demirel adındaki müteahhit, A.P. nin başına birtakım acayip olaylar sonucunda gelmiştir. Bu olayları birbirine bağlayabilmek için biraz gerilere doğru gitmek gerekecektir :

Bilindiği gibi 27 Mayıs devriminden sonra siyasi partilerin ve çeşitli meslek teşekküllerinin temsilcilerini içine alan bir «Kurucu Meclis» teşkil edilmişti. O zamana kadar soyut demokrasi ve fikir özgürlüğü plânında kalan bir mücadele içindeydik. Meclis kurulduktan sonradır ki, bu özgürlüklerin temeli olan ekonomik realite su yüzüne çıkmış ve bir anlam kazanmıştır.

Daha sonra, büyük dost ve müttefikimiz sandığımız Amerikanın, Türkiyede gelişen bu yeni anlayış karşısında ciddi endişelere kapıldığı görüldü. Elinde tuttuğu büyük mâlî imkânlarla, merkezden çevreye doğru yayılan hareketi önlemeye çalıştı.

Amerika bu tutumuyla, kendi menfaatlerini korumak istiyor; Türkiyenin uysal bir Nato devleti niteliğinden kurtulup daha bağımsız bir politika izlemesinden; yani kendisini sıkı sıkıya saran iktisadî bağları koparıp atmasından çekiniyordu.

Türkiyeye mademki, dolar veriyorlardı; askerî malzeme veriyorlardı; her türlü yardımı yapıyorlardı, elbette bunların bir karşılığı olacaktı.

Bu karşılık, sadece Amerikanın her sözünü dinlemekten, her tavsiyesine uymaktan, ve verdiği iktisadî kredilerin altını eşelemekten ibaretti.

İşte tavsiye ediyordu Amerika: Sosyal fikir akımları ile uğraşmayın; uğraşılmıyacaktı. Statükoyu muhafaza edin; edilecekti. Kıbrıs'a asker çıkarmayın; çıkarılmıyacaktı.

Sokaktaki Amerikan vatandaşının düşüncesi buydu. Başkan Johnson'un ve senatörlerin fikirleri de buydu. Menderes devrinin uysallığını arar gibi bir psikoloji içindeydiler.

Yanıldıkları nokta, artık Türkiyeyi Menderes'in değil, İnönü'nün Başbakanlığı altında namuslu bir hükümet'in yönettiği idi.

İnönü, önce işi ağırdan almış, sonra yavaş yavaş sertliğini duyurmaya başlamıştı.

Kıbrıs meselesi bu konuda Amerikalı dostlarımızın niyetlerini, zihniyetlerini olduğu gibi açığa vurdu. Amerika Türkiyenin bu dâvâ ile yakından ilgilenmesini istemiyordu. Kararını vermişti; Oy'unu Yunanistan lehine kullanacaktı. Ve biz ağızımızı açmıyacaktık.

Nitekim, en kritik günlerde, Kıbrıs'a asker çıkarmamıza engel oldu. Gerekçe olarak: Nato'lu bir devletin, elindeki askerî gücü, diğer bir Nato'lu devlete karşı kullanmasının doğru olmayacağı fikrini ileri sürdü.

Fakat İnönü direniyor, halk yığınları uyanıyordu. Amerika efsanesi bir balondu. Amerika da her yabancı devlet gibi kendi millî menfaatlerini kollamak eğilimindeydi. Ruslar bize ne derece yakınsa, onlar da o derece yakındı.

Ve balon zamanında patlatıldı.

«Bir sabah yeni bir dünya kurulur ve Türkiye bu dünyada yerini bulur.»

Bir ihtilâl kadar anlamlı olan bu cümleyi İnönü söylüyordu.

Herşey bu cümleden sonra değişti. Tabii, Amerikanın

Türkiyeye karşı olan tutumu da..

Artık karşımızda dost ve müttefik Amerika değil, Türkiyenin hayat kaynaklarına Nato vesilesiyle el atmış, 35.000 metrekarelik arazimizde üslenmiş, emperyalist görünüşlü bir büyük devlet vardır. Bu emperyalist görünüşlü devlet, gerek iktisadî, gerek siyasî her türlü baskı silâhlarını kullanarak Türkiyedeki siyasî mücadeleleri kontrol altına almayı, kendi menfaatlerine en uygun yapıdaki partiyi iktidara getirmeyi, geleceğin Başbakanını kendisine en yakın kimselerden seçtirmeyi düşünmektedir.

İşte, Demirel, bu düşüncelerin en yoğunlaştığı talih-siz bir ortamda meydana çıktı. Gençti, zengindi ve masondü. Amerikaya karşı özel bir sempati duyduğu da herkes tarafından biliniyordu.

Süleyman Demirel Ispartalıydı. Muhafazakâr bir ailedendi. Her sabah Kur'an okumadan sofraya oturmazlardı. Demirel böyle bir çevreden yetişmişti. Yüksek öğrenim yapmış, dil öğrenmiş, Menderes devrinde Su İşleri Genel Müdürlüğü görevinde bulunmuştu. Büyük başarılar elde ettiği söyleniyordu. Bu başarıları daha sonra atıldığı serbest hayatta da devam etti. Kısa zamanda milyonları üstüste yığmak gibi müthiş bir ticarî dehâ gösterdi.

Bu dehâ Morrison Şirketi ile ilgili midir, bilmiyoruz? Fakat neyle ilgili olursa olsun, Türkiye gibi insanların büyük çoğunluğu gecekondualarda, mağaralarda yaşayan, beş lira için adam öldürülen, yılda 300 lirayla geçinilen bir fakir memlekette böyle üç beş yıl içinde milyonlar kazanmanın yolunu keşfetmiş zekâlara karşı duyulan hayranlık Demirel'i birdenbire ön plâna çıkardı.

Hele A.P. gibi özel teşebbüsün faziletine fazlasıyla inanmış bir parti için kaçırılacak bir fırsat değildi bu. Derhal faaliyete geçilerek, Genel Başkan Vekili olan Sa-

dettin Bilgiç'i ekarte edecek plânlar sür'atle hazırlandı; ve Demirel, partinin başına oturtuldu.

Ümit edilirdi ki, Sadettin Bilgiç, bu adı sanı yeni duyulan rakip karşısında yenilgiye uğradıktan sonra bir reaksiyon gösterecek. Bilgiç, bu beklenen reaksiyonu göstermedikten başka, bir de tuttu Demirel'e yardımcı oldu. Bütün bunlar, hazırlanan piyes'in ne derece başarıyla sahneye konduğunun açık belirtileridir. İyi bir teşkilâtçı olan Bilgiç'in, yalnız rakibinin şahsiyeti önünde boyun eğdiğini düşünmek gerçekleri görmemek olur.

Demirel yıldırım sür'atıyla kazandığı bu ilk zaferden sonra, dinlenmeye bile lüzum görmeden 3. koalisyonu yıkmaya hazırlıklarına girişti. Slogan: C.H.P. siz hükümet'ti. Ve Bölükbaşı gibi kronik bir çıbanbaşı'nın desteğini sağlar sağlamaz, diğer iki partiyi de işe bulaştırarak gayesine ulaştı. Fırsat bütçe müzakerelerinden doğmuştu.

Artık Demirel hem Başbakan Yardımcısıdır, hem de A.P. nin müstakbel Başbakan adayı.

Bugün aynı Demirel, İnönüye hücum etmektedir; millî iradeden bahsetmektedir; koalisyonuz iktidardan dem vurmaktadır. Ve önceki örneklere bakarak bu sözleri ciddiye almamak mümkün değildir.

Şaşırtıcı olaylar zincirine böylece her geçen gün yeni halkalar eklenmektedir.

3 cü koalisyon'un en sudan bir sebeple devrilmesinin, Amerikan prestijinin Türkiyede sarsıldığı günlere rastlaması bir tesadüftür tabîî. Koalisyonuz iktidar iddialarının, petrol'ün millileştirilmesi için açılan kampanyanın en hararetli günlerine rastlaması da tabîî diğer bir tesadüftür. Hattâ Amerikan Şirketleriyle yakın ilgisi olduğu bilinen Demirel'in muhtemel bir A.P. zaferinde rakipsiz Başbakan adayı oluşu bile başka bir tesadüften ibarettir.

Daha başka?

Mehmet Turgut adındaki A.P. li Enerji Bakanı'nın Etibank Genel Müdürü ile Toprak Ofisi Genel Müdürünü görevlerinden uzaklaştırmak istemesi hep bu mutlu tesadüflerin sonucudur.

A.P. hazırlık içindedir; Demirel hazırlık içindedir. Yeni yeni tesadüfler hazırlanmaktadır. Ve bu birbirini kovalayan tesadüflere Amerika'dan başka herkes şaşmaktadır.

A. P. NİN DOKTRİNİ

Eğer «DOĞMATİZM» bir fikir akımı sayılırsa A.P. doktriner bir partidir. Bu doktrin'in sınırları içinde emek avcılığından, aşırı nasyonalizme, ırkçılığa, mukaddesatçılığa ve mandacılığa kadar uzanan anlayış daireleri çizebiliriz. Sonunda, hepsi doğmatizm'le kaynaşarak A.P. nin fikir çatısını kurarlar.

Bilhassa Süleyman Demirel'in Genel Başkanlığından sonra A.P. propaganda literatüründe neden sık sık «solcu», «dinsiz», «Allahsız», «komünist» deyimlerinin geçtiği bu anlayış açısından daha iyi değerlendirilebilir.

Doğmatizm, kendisinden başka hiçbir düşüncenin doğru olamayacağını peşinen kabullenmiş bir fikir salamuraıdır. Bir noktada donmuştur. ve çözülmesine de imkân yoktur.

A.P. nin alt yapısını teşkil eden zümreler, yani, iş adamları, tüccarlar, komisyoncular ve çıkarıcı politikacılar bu salamuranın içinde Türkiyenin gerçeklerine ölü balık gözüyle bakmakta ve donmuş dünyalarında yaşayıp gitmektedirler.

Onların dünyasında kişisel çıkarlardan başka hiçbir şey rol oynamaz. Müslümanlık, milliyetçilik gibi kavramlar temel fikirlerini destekleyen birer piyondan başka birşey değildirler.

Piyon rolünü kabul etmeyenler partiden birer birer çıkıp gitmektedirler. Gökhan Evliyaoğlu bu durumu şöyle karakterize ediyor: «A.P. bir tüccar klübü hüviyetindedir.»

Böyle bir klüpten elbette ticarî kararlar çıkacaktır. Meselâ, parti niteliğinde görünen bir menfaat Anonim şirketi kuracaklar, etraflarına gayrimemnunları toplayacaklar, müslümanlık, muhafazakârlık, milliyetçilik paravanası arkasında ticarî oyunlarını oynıyacaklardır. İşin hazin tarafı, gerçek müslümanlar'ın, gerçek milliyetçiler'in, Anayasadan plânlamaya kadar topluma mal olmuş bütün millî müesseseleri, kendi süflî menfaatleri uğruna baltalamaktan çekinmeyen bu ticarî şirketin içyüzünü görememeleri ve kindar bir inat yüzünden akıl dışı yollara sürüklenmeleridir.

Bunların gerçekte, ne milliyetçi, ne muhafazakâr, hattâ ne de liberalist olmadıklarını, sadece sorumsuz bir idarenin memlekette meydana getireceği ekonomik kargaşalıktan faydalanmayı düşünen siyasî asalaklar olduklarını teşhis etmek zor mudur o kadar?

Bunlar nasıl milliyetçi olabilirler ki, milliyetçiliğin şartlarından olan ekonomik kalkınmayı, sosyal reformları, haysiyetli ve bağımsız dış politikayı reddetmekte, Türk milletinin medeniyet savaşını reddetmekte, her türlü yenileşme hamlelerini reddetmektedirler.

Bunlar nasıl mukaddesatçı olabilirler ki, mukaddes olarak hiçbir kavram tanımamakta, halkın geriliğini ve ezilmişliğini sömürmekte, müslümanlığın özünü halk düşmanlarının çıkarlarıyla aynı paralel'e getirmekte, islâm sosyal adaletini, kapitalizm'in en bayağı istismar metodlarıyla kaynaştırmaya çalışmaktadırlar.

Aldatılan halk'a nasıl anlatmalı ki, gerçek müslümanlık, gerçek milliyetçilik, bize Merih kadar yabancı devletlerden, çeşitli tâvizler pahasına yardım dilenmek değildir. Bu yardımların millî haysiyetimizden neler kopardığına gözlerimizi kapamak değildir. Şunun bunun peyk'i, kölesi olmak değildir.

Asıl milliyetçilik ve müslümanlık; hiçkimseye muhtaç olmadan, kendi millî kaynaklarımızı seferber etmek, iktisadî kalkınmamızı gerçekleştirmek; kimsenin peyki, kimsenin kölesi durumuna düşmeden hür dünya milletleri arasında hak ettiğimiz yeri alabilmektir.

«Bir lokma, bir hırka» devri geçmiştir. «Ne verirsen ona şâkir, ne kılarсан ona şâd» devri de geçmiştir. Bu devirler geçtiği gibi, «Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler» cümlesinde belirtilen ekonomik görüş de tarihe karışmıştır.

Fakat A.P. ticaret şirketi, doktrininin esasını teşkil eden «doğmatik liberalizm» in ışığı altında yüklü kazanç kaynakları bulmak için yeni formüller aramakta, gücünü nerden aldığı yavaş yavaş belirmeye başlayan yeni terimler peşinden koşmaktadır.

A.P. GERİCİ BİR PARTİDİR

İnsanlık tarihinin seyrini değiştirmiş bir olay karşısında takınılan tavır, gericiliğin kriteriyumudur.

Fransız Büyük İhtilâli bu tip olaylardan biridir. Bu büyük sosyal harekete karşı çeşitli tepkiler olmuştur. Bu tepkilerin niteliği gericilik ölçülerini meydana koyan davranışlardır.

Fransız İhtilâli, fosilleşmiş müesseselerin tasfiyesini, ve yepyeni fikirlerin topluma mal olması imkânlarını hazırlamıştır. Yeni bir dünya görüşüdür, yeni bir devirdir.

Bu ilerici harekete karşı, iki Osmanlı aydınının takındığı tavır ele alalım : Âli Paşa, bütün kültürüne, bütün zekâsına, Batılı görünüşüne, ve bulunduğu toplumu aşan fikirlerine rağmen Fransız İhtilâli'nin önemini kavrayamamıştır. Ona karşı vaziyet almıştır.

Namık Kemal ise, doğulu görünüşüne rağmen bu hareketin özüne inebilmiş, anlamını kavrayabilmiş, topluma getirdiği yenilikleri sezerek benimsemiştir.

Bu iki Osmanlı aydınından birincisi gerici, ikincisi ilericidir.

Mesele bu noktadan ortaya konulursa A.P. nin gericiliği daha açık olarak belirir :

Adalet Partisi :

- 1) Atatürk devrimlerinin karşısındadır.
- 2) 27 Mayıs ihtilâlinin karşısındadır.
- 3) Anayasanın karşısındadır.
- 4) Sosyal reformların karşısındadır.
- 5) Plân fikrinin karşısındadır.
- 6) Sosyal devlet fikrinin karşısındadır.
- 7) Ekonomik bağımsızlığın karşısındadır.
- 8) İşçi sınıfının karşısındadır.

- 9) Toprak reformunun karşısındadır.
- 10) Petrol dâvâsının karşısındadır.
- 11) Fikir hürriyetinin karşısındadır.
- 12) Bağımsız dış politika'nın karşısındadır.

Bu saydıklarımız ezilmiş ülkeleri canlandıracak, hayat damarlarını açacak onlara haysiyetli yaşama yollarını gösterecek sosyal kurallar olduğuna göre, bunlara karşı çıkmak gericiliğin şaşmaz ölçüleridir. A.P. bu ölçüler içinde, yönetici kadronun bütün iddialarına rağmen, gerçekler dışında yaşayan gerici bir topluluktan ibarettir.

Gericilik bir dış dış görünüş değildir. Bir anlayıştır, bir zihniyettir. A.P. nin kademelerini dolduran hukukçular, doktorlar, mühendisler, profesörler ve yüksek memurlar, merkezî gücü teşkil eden bir avuç işadamaı, tüccar ve müteahhit'in menfaat oyunlarını, kendi çıkarları bakımından, memleket gerçeklerinin üstünde tuttukları için, çariksız köylüden de, yoksul işçiden de, berber çırağından da, meyhane komisinden de daha aşağı bir fikrî seviyeyi temsil etmektedirler.

Adalet Partisi bu derece perişan kadrosu ile bu derece büyük iddialarda nasıl bulunabilmektedir? Genel Başkanları Demirel'in son seçim demeçleri küstahlığa varan bir pervasızlıkla İnönüyü ve ilerici kuvvetleri hedef tutmaktadır.

Kendileriyle aynı fikir paralelinde yürümüş olan D.P. nin malûm âkıbetinden sonra, bu şekilde ithamlar savurabilmek için, mutlaka kendilerinin iktidarını isteyen birtakım dış kuvvetlerle temas halinde olmak, onlardan destek almak lâzımdır.

A.P. eğer bu yola girmişse, eğer Amerikan müteahhitliğinden Amerikan mandasına geçmek için seçimleri vasıta olarak kullanmak niyetindeyse, hiç şüphe edilmemelidir ki, bu niyetleri insafsızca ezilecektir.

A.P. NEDEN PETROL DÂVASINA KARŞIDIR?

Adalet Partisi petrol'ün millileştirilmesine veya millî şirketler tarafından işletilmesine karşıdır. Çünkü: Başka bir davranış partinin kuruluş sebeplerine aykırı düşerdi.

A.P. özellikle menfaat esasına göre kurulmuş basit bir burjuva partisidir. Böyle bir partiden derin sosyal kökleri olan meseleler üzerine eğilmesi beklenemez. Onlardan beklenen, millî menfaatler dışında düzenlenmiş ticarî organizasyonlardır.

İşte, toprak reformu; uyutulmuştur.. İşte, plân meselesi; dejenere edilmiştir.. İşte, petrol kanunu; yabancı şirketlerin avukatlığını yapan bir A.P. li Bakan tarafından, ihtivâ ettiği kapitülasyon maddeleriyle aynen muhafaza edilmesine çalışılmaktadır.

Türkiyenin talihsizliği önce D.P., sonra A.P. gibi basit burjuva partilerinin toplum içinde güçlenmesiyle başlamıştır. Fikrî çekirdeği boş olan bu partiler, büyük menfaat imkânlarının toplandığını sandıkları maddî iktidarı ele geçirebilmek için her çeşit kombinezonlara girmek eğilimindedirler. Bir defa iktidarı ele geçirdiler mi, nelere başvuracaklarını göstermesi bakımından petrol meselesi en iyi örnektir.

Partisinin bu konudaki görüşünü savunduğundan şüphe edemeyeceğimiz Mehmet Turgut adındaki Bakanın neden yabancı şirketleri bu kadar koruduğunu sonraya bırakarak petrol işini özetliyelim:

1926 yılında çıkarılan bir kanunla Türkiyedeki petrol arama işleri devlete verilmiştir. 1935 yılında «Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü» kurulmuş ve faaliyete geçerek Raman ve Garzan'da petrol çıkarmıştır.

Şimdiki petrol kanunu ise 1952 de hazırlanmış 1954 de yürürlüğe girmiştir. Kanunun karar maddesinde: «Petrol kaynaklarımızın sür'atle, fasılasız ve verimli bir şekilde kıymetlendirilmesi...» denmektedir.

Kanunu Teksaslı petrolcülerin adamı olan Max Ball adlı bir Amerikalı hazırlamıştır. Kanun İsmet Paşanın deyimi ile «Kapitülasyonları geri getirmektedir.» Öylesine egemenlik haklarımız ile çelişme halindedir.

Bu kanuna göre: Devlet hissesi sadece % 30 dur. Ayrıca yabancı şirketlere % 27,5 tükenme payı bırakılmıştır. Oysa, arap ülkelerinde bile devlet hissesi % 50 dir. İranda ise % 75 e kadar çıkmaktadır.

Petrol aramak için yerli şirketlerle, yabancı şirketlere verilen ruhsat nisbeti de eşit değildir. Bir devlet şirketi olan TPAO'nun bir bölge için aldığı 8 ruhsata karşılık, beynelmilel petrol tröstlerinin şirketleri 88 ruhsat almışlardır. Bu açık eşitsizliğe rağmen 1954 - 1964 devresi içinde üretilen petrol'ün % 87 si T.P.A.O. ya aittir. Yabancı şirketlerin üretimi ise sadece % 13 tür.

Bu durum gösteriyor ki, yabancı şirketler petrol çıkarmaktan ziyade Türkiyeyi sömürülecek bir pazar olarak görmektedirler. Bunun aksi olup da bu şirketler Türkiyede büyük ölçüde istihşâle başlasalar bile, bundan elde edecekleri kâr'ı dışarıya transfer edeceklerinden döviz kaybımız, dışardan ithal edeceğimiz petrole ödeyeceğimizden daha fazla olacaktır.

Bu işin tek çıkar yolu kendi petrolümüzü kendimizin çıkarıp işletmemizdir. Fakat bütün bu gerçekler A.P. nin yabancı şirketlere karşı olan tutumunu değiştirmesine

yetmemektedir. Türkiyenin millî menfaatlerini, beynelmilel petrol tröstlerinin menfaatleriyle karıştıran Mehmet Turgut adındaki Enerji Bakan'ı hâlâ petrol kanununda yapılması istenen değışmelere karşı direnmekte; hâlâ yabancılarla karşı millî menfaatlerimizi korumaya çalışan namuslu ve vatanperver Genel Müdürleri yerlerinden oynatmaya çalışmaktadır.

Bu neden böyle olmaktadır? Basit: A.P. memleketteki zinde kuvvetlere karşı varlığını korumak için dışardan destek aramaktadır. Herbiri birer devlet heybetinde olan petrol şirketlerine memleketi sömürmek hakkını vermek suretiyle bu desteğı bulduğunu sanmaktadır.

Eğer A.P. bunun böyle olmadığını iddia ederse, Mehmet Turgut adındaki Enerji Bakan'ının petrol konusundaki acayip tutumunun hesabını vermek zorundadır.

VE KOMÜNİZM ?

Nerede şüpheli bir hareket varsa; nerede gizli kapaklı niyetler varsa; nerede alınıp satılan menfaatler varsa; nerede sistemli bir aldatma mekanizması varsa; orada mutlaka mevhum bir düşmana karşı sallanan kılıçlar da vardır.

Bu düşman komünizm'dir.

A.P. nin hiçbir belirli fikre sahip olmayan demogagları her fırsatta kılıçlarını kınından çıkararak bu mevhum düşmana saldırmaktadırlar.

Sosyal adalet istemek komünistliktir onların gözünde. İşçi sınıfının haklarını savunmak, emeğin değerlendirilmesini istemek, toprak reformunu arzulamak hepsi komünizm.

İnönü, ilmî anlamda, «Ortanın solundayız» demiştir; C.H.P. komünisttir. T.İ.P. bir siyasî kuvvet olarak belir-meye başlamıştır; komünisttir. Gençlik teşekkülleri, aydınlar kadrosu, sanatçılar, yazarlar, gazeteciler, hepsi hepsi komünisttirler.

Kim kalıyor komünist olmıyan?

Herhalde boş teneke gibi öten kafalarıyla sadece A.P. liler.. Bir de Yassıada artıklarından devlet idaresi dersi alan yöneticileri.

Yalnız sağduyuya değil ahlâk kurallarına da duman attıran bu garip damgalama metodundan ne ummaktadır Adalet Partisi?

Komünizmi halka yaymak mı? Halka sevdirmek mi?

Eğer böyleyse, gerçekten başarı kazandıkları söylenebilir.

Halk bakar ki, kendi yararına olan her şey bu adamların dillerinde «komünist» lik olmuş, birden akli bulanıverir.

Ne yaparlar o zaman bu boş teneke kafalılar? «Aman komünistlik o değil de budur» diye bulandırdıkları kafaları aydınlatmaya mı çalışırlar?

Bu ciddi meselelerin A.P. lilerin gözünde bu derece hafife alınması ve ilmi hüviyetinden çırılçıplak soyulması da tersine bir reform galiba.

Şimdiye kadar A.P. nin doğru dürüst yürütebildiği tek politika şudur : Milliyetçilik anlayışı ile para babaları arasında, müslümanlık anlayışı ile özel teşebbüs arasında pek sıkı ilgiler kurması; sıkıca birbirine kenetlemesi.. Ve bunların dışında bulunan her fikri, her davranışı komünizm ile suçlaması.

Yakalayıp sormak lâzım: Kökü dışarda veya içerde olan sermaye ile namuslu milliyetçiliğin, dürüst müslümanlığın ilgisi ne? Ve sizin, milliyetçilikle, müslümanlıkla ilginiz ne?

Fakat bu şeytanî plân tutmuştur memlekette. Bu şark kurnazlığı tutmuştur.

Kendisinde bir tutam milliyetçilik vehmeden A.P. sinin içindedir, kendisini müslüman sanan A.P. sinin içindedir. Ve cümle özel sektörcüler, cümle bedavacılar A.P. sinin içindedirler.

Tutuyor, bu ortam içinde İnönü «Ortanın solundayız» diyor.

Orta ne, sol ne, sağ ne.. Ne bilir A.P. gürûhu, ne bilir Demirel hazretleri. Tabii bir yaygara kopuyor: C.H.P. ortanın solundaymış, C.H.P. komünistmiş..

Kim anlatacak onlara, başta yeni Anayasa olmak üzere Yeni Türkiyenin millî müesseselerinin hiçbir zaman

ilmî anlamda sağcı olmadıklarını. Kim anlatacak sağcı düzenin statik, solcu düzenin dinamik olduğunu. Birincisinin eski müesseseleri koruyup, ikincisinin yenileştirdiğini. Sağcının muhafazakâr, solcunun devrimci olduğunu.

Kimse anlatmayacak. Kendileri öğrenecekler. Osmanlı İmparatorluğunun yıkılışından sonra kurulan Yeni Türkiye'nin devrimci karakterini öğrenecekler, solculuğun komünizm olmadığını öğrenecekler; sağ, solu, ortayı; ortanın sağını solunu öğrenecekler.

Çünkü D.P. nin oylarını toparlamak için alelâcele bir parti kurmak devlet idaresine yetmez. Amerikan şirketlerinin komisyoncusu olmak yetmez. Yassıadada avukat olmak yetmez. Toprağı ağalara, emeği patronlara, petrolü Amerikalılara peşkeş çekmek yetmez. Hattâ duvar afişlerindeki koskoca elin «Yeter söz milletindir» işareti de yetmez.

Ciddî olarak devlet idaresine özenenler ciddî olarak bu işe kendilerini hazırlamalıdır.

Onlar hazırlamazlarsa ve halihazır durumları ile iktidara çökerlerse, onları seçenler kendilerini en ağır günlere hazırlamalıdır.

Bugünkü Türkiyede A.P. tipindeki partilere yer yoktur. A.P. li tipindeki politikacılara yer yoktur.

Türk milleti bu sonucu sağlamak zorundadır.

Türk milleti kendi kaderini kendisi çizmek zorundadır..

S O N

03 SA 7062

ULB Halle
000 161 802

3/1

A. P. NİN İÇYÜZÜ

27 Mayıs inkılâbından bu yana geçen beş yıl süresince, Türk toplum hayatında pek çok değişmeler oldu. O zamana kadar eski D. P. iktidarının bilerek uyuttuğu sosyal ve ekonomik meseleler birdenbire önem kazandı. Türk Milleti, kendisine hür ve haysiyetli bir yaşama yolu açan bu meseleler üzerine eğilmek ve kalkınma hamlelerine girişmek zorunda iken, fikirleri ve zihniyetleri belli bir siyasî partinin bütün bu gelişmeleri engelliyen tutumuyla karşı karşıya geldi.

Bu parti A. P. dir, ve hiçbir şüpheye yer vermiyecek derecede kapatılan Demokrat Partinin damgasını taşımaktadır.

Bu kitapta :

A. P. nin kuruluş gayesinin ne olduğu — Kadrosunu teşkil edenlerin gerçek yüzleri — Taşdıkları gizli niyetler — Neden 27 Mayıs'a karşı oldukları — Neden çalışan halkı değil de sömürenleri tıttukları — Toprak reformunu, plâni, ve petrol dâvâsını neden benimsemedikleri — Eski D. P. ile olan münasebetleri — Yasıradalı a'nıl hocaları — Süleyman Demirel'in şahsiyeti ve gizli niyetleri — Halkı aldatma ve sömürme metodları — Ve bütün faaliyetleri açıklanmıştır.

İSTEME ADRESİ :

TOPLUM YAYINLARI

Çaęaloęlu, Aydınlar Han No. 13

Istanbul

Fiatı : 5 Lira

